MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO
VIEŠOJO SAUGUMO AKADEMIJA

JŪRATĖ KYMANTAITĖ-USEVIČIENĖ
IKITEISMINIS PROCESAS (TEISĖS IR POLICIJOS VEIKLOS SPECIALIZACIJA)

ADMINISTRACINĖS ATSAKOMYBĖS UŽ APLINKOSAUGOS TEISĖS PAŽEIDIMUS PROBLEMATIKA

Magistro baigiamasis darbas

Vadovas: Lektorius dr. L. Meškys

Kaunas, 2021

TURINYS

ĮVADAS 3
1. ADMINISTRACINĖS ATSAKOMYBĖS IR APLINKOSAUGOS TEISĖS PAŽEIDIMO SAMPRATA IR PROBLEMATIKA 7
1.1. Aplinkosaugos teisės pažeidimo sąvoka, principai, rūšys ir skiriamieji bruožai 7
1.2. Administracinės atsakomybės sąvoka, ypatumai ir principai 9
1.3. Užsienio valstybių administracinės atsakomybės už aplinkosaugos teisės pažeidimus probleminiai aspektai 11
2. ADMINISTRACINĖS ATSAKOMYBĖS TAIKYMO UŽ APLINKOSAUGOS TEISĖS PAŽEIDIMUS PROBLEMINIAI ASPEKTAI 14
2.1. Administracinės, baudžiamosios ir civilinės atsakomybės už aplinkosaugos teisės pažeidimus atribojimo problemos 14
2.2. Juridinio asmens vadovo ir juridinio asmens administracinės atsakomybės už aplinkosaugosteisės pažeidimus problematika 17
2.3. Aplinkosaugos teisės pažeidimo mažareikšmiškumo problematika 19
3. ADMINISTRACINĖS ATSAKOMYBĖS UŽ APLINKOSAUGOS TEISĖS PAŽEIDIMUS PROBLEMATIKA TEISMŲ PRAKTIKOJE 22
3.1. Administracinės atsakomybės už aplinkosaugos teisės pažeidimus probleminiai aspektai Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikoje 22
3.2. Administracinės atsakomybės už aplinkosaugos teisės pažeidimus probleminiai aspektai Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje 33
IŠVADOS 40
PASIŪLYMAI 42
LITERATŪROS SĄRAŠAS 43
SANTRAUKA 51
SANTRAUKA ANGLŲ KALBA 52
AKADEMINIO SĄŽININGUMO DEKLARACIJA 53

ĮVADAS

Aplinkosaugos teisė yra savarankiška nacionalinės teisės sistemos šaka, reguliuojanti visuomeninius aplinkos kokybės išsaugojimo ir gerinimo, visuomenės teisės į saugią aplinką įgyvendinimo, taupaus ir racionalaus gamtos išteklių naudojimo ir atkūrimo santykius, kurie užtikrinami teisinėmis pažeidimų prevencijos priemonėmis, teisinės atsakomybės taikymu ir teisinių ginčų sprendimu[1]. Aplinkosaugos teisės vienas iš uždavinių yra užtikrinti saugią aplinką ir tinkamą gamtos išteklių naudojimą. „Nacionalinė aplinkosaugos sistema buvo pradėta kurti 1990 m., atkūrus Lietuvos Respublikos nepriklausomybę, naujos aplinkos apsaugos teisės aktų sistemos pamatu tapo Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymas“[2].

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje nurodyta, kad „Valstybė ir kiekvienas asmuo privalo saugoti aplinką nuo kenksmingų poveikių“[3]. Tai kiekvieno valstybės piliečio pareiga, kurios nepaisant gresia administracinė atsakomybė. Aplinkos apsauga yra išskirta ir Europos Sąjungos sutarties preambulėje: „Pasiryžę skatinti savo tautų ekonominę ir socialinę pažangą, atsižvelgdami į nenutrūkstamos plėtros principą, vidaus rinkos sukūrimą, tvirtesnę sanglaudą ir aplinkos apsaugą, ir įgyvendinti politiką, užtikrinančią, kad ekonominės integracijos pažangą lydėtų pažanga ir kitose srityse“[4]. Taigi, aplinkos apsauga yra svarbi ne tik nacionaliniu, bet ir pasauliniu mastu.

Pastebėtina ir tai, kad Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijoje teisė į sveiką, saugią ir švarią aplinką nėra įtvirtinta. Europos Žmogaus Teisių Teismas aplinkos apsaugą sieją su tokiomis teisėmis, kaip antai: teise į gyvybę, teise į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą, saviraiškos laisve ir kt.[5] Tai rodo, kad aplinkosaugai skiriamas nepakankamas dėmesys. Aplinkos apsaugos tam tikri klausimai yra aptariami Konvencijoje „Dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimant sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais“ (Orhuso konvencija). Kurioje nurodyta, kad tinkama aplinkos apsauga būtina žmonių gerovei ir pagrindinėms žmogaus teisėms užtikrinti[6].

COVID-19 pandemija daro įtaką aplinkosaugos problemų reikšmingumui, kadangi politikos, verslo ir visuomenės veikėjai dabartiniame kontekste labiau diskutuoja apie pandemiją bei

---

[1] Eduardas Monkevičius ir kt., *Aplinkosaugos teisė* (Vilnius: Justitia, 2011), 23.
[2] Zenonas Venckus, *Aplinkos apsaugos politika ir teisė* (Vilnius: Technika, 2008), 75.
[3] „Lietuvos Respublikos Konstitucija“, TAR, žiūrėta 2020 m. kovo 19 d., https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.47BB952431DA/asr.
[4] „Europos Sąjungos sutarties suvestinė redakcija“, EUR-Lex, žiūrėta 2020 m. kovo 19 d., https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:12008M/TXT&from=EN.
[5] Indrė Žvaigždinienė, „Aplinkos apsauga žmogaus teisių kontekste“, *Teisė* (2011) 78: 157, https://www.journals.vu.lt/teise/article/view/183/145.
[6] „Konvencija dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimant sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais“, LRS, žiūrėta 2020 m. spalio 14 d., https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.133597.

jos padarinius, nors pastaraisiais metais aplinkosaugos problematika buvo viena iš dažniausiai artikuliuojamų temų globaliame viešajame diskurse[7]. Nors aplinkosaugos tematika šiuo metu nėra viena pagrindinių temų, tačiau pastebima, kad pandemija turi įtakos aplinkos užterštumo mažėjimui (viso pasaulio mastu). Todėl teoriškai turėtų mažėti ir aplinkosaugos teisės pažeidimų, tačiau praktikoje taip nėra.

Taikant administracinę atsakomybę už aplinkosaugos teisės pažeidimus kyla problemų dėl atsakomybėn trauktino subjekto nustatymo. Diskursas kyla ir dėl žalos aplinkai nustatymo, nes neaišku ar visada veikia objektyviai pripažįstama mažareikšme. Taip pat sunkumų kyla ir dėl principo *non bis in idem* taikymo, juridinių asmenų piktnaudžiavimu savo padėtimi ir aplinkos apsaugą reglamentuojančių teisės normų daugiareikšmiškumu. Aplinkos apsauga yra vienas iš valstybės prioritetų, todėl teisiniai pažeidimai aplinkos srityje turėtų būti greičiau išaiškinami ir užkardomi, o pažeidėjams taikoma atsakomybė – adekvati ir neišvengiama[8].

Baigiamojo darbo aktualumas. Teisinės atsakomybės rūšies (administracinės ar baudžiamosios) nustatymas svarbus dėl tinkamo veikos kvalifikavimo. Teisminio reguliavimo spragos ir teisinis neapibrėžtumas gali lemti asmens, savo veikla daromų poveikių aplinkai, nihilistinį požiūrį į aplinkosaugos reikalavimų laikymąsi[9]. Viena iš priežasčių analizuoti administracinės atsakomybės už aplinkosaugos teisės pažeidimus problematiką – tai trūkumas konkrečių mokslinių žinių apie administracinės atsakomybės už aplinkosaugos teisės pažeidimus problematiką.

Baigiamojo darbo mokslinis naujumas. Pasirinkta tyrimui problema yra giliau tiriama ir analizuojama jau anksčiau tirtos problemos dalis, kuri anksčiau buvo tirta tik fragmentiškai. Administracinės atsakomybės už aplinkosaugos teisės pažeidimus problematikos tam tikrus aspektus nagrinėja šie mokslininkai: Linas Meškys[10], Daiva Bareikienė[11], Eglė Štareikė[12], Pranas Aleknavičius[13], Eduardas Monkevičius[14], Algimantas Miškinis[15], Ignas Vėgėlė[16], Agnė

[7] „Aplinkosauginiai judėjimai pandemijos fone“, sociologai.lt, žiūrėta 2021 m. sausio 8 d., https://sociologai.lt/2020/aplinkosauginiai-judejimai-pandemijos-fone/.

[8] „Efektyvios aplinkosaugos pagrindas – neišvengiama atsakomybė už taršą“, Lietuvos Respublikos Prezidentas, žiūrėta 2020 m. rugsėjo 16 d., https://www.lrp.lt/lt/efektyvios-aplinkosaugos-pagrindas-neisvengiama-atsakomybe-uz-tarsa/33697.

[9] Linas Meškys, „Juridinių asmenų administracinė atsakomybė aplinkosaugos srityje griežtos atsakomybės doktrinos įtvirtinimo galimybė“, *Jurisprudencija* 9, 87 (2006): 80, http://www3.mruni.eu/padaliniai/leidyba/jurisprudencija/9(87).pdf.

[10] *Ibid*

[11] Daiva Bareikienė ir Eglė Štareikė, „Atliekų rūšiavimo teisinio reguliavimo aspektai“, *Visuomenės saugumas ir viešoji tvarka (9)* 2013: 48, https://repository.mruni.eu/bitstream/handle/007/14896/Bereikien%20.pdf?sequence=1.

[12] *Ibid*

[13] Pranas Aleknavičius, *Aplinkosaugos ir aplinkotvarkos teisė* (Kaunas: Ardiva, 2008), https://zua.vdu.lt/wp-content/uploads/2019/07/aplinkosaugos_ir_aplinkotvarkos_teise_0.pdf.

[14] Eduardas Monkevičius ir kt., *Aplinkosaugos teisė* (Vilnius: Justitia, 2011), 23, 300.

[15] *Ibid*

Murauskaitė[17], Stasys Šedbaras[18], Aušra Dambrauskienė[19], Indrė Žvaigždinienė[20], Gintaras Gaidys[21], Bronius Sudavičius[22], Zenonas Venckus[23], Dovilė Murauskienė[24], Christian Huglo[25], Yongqi Tao[26] ir Denning Jin[27].

Tiriama problema. Padariusiam tam tikrą veiką juridiniam asmeniui yra taikoma ekonominė sankcija pagal Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymą, ir iš esmės už tą pačią veiką pagal Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodeksą dar baudžiamas vadovas. Juridinis asmuo yra teisinė fikcija, vadinasi, kad už tą patį pažeidimą yra baudžiamas du kartus juridinio asmens vadovas. „Dėmesio stoką administracinės teisės pažeidimo sudėties nagrinėjimui akivaizdžiai rodo negausi šiuo klausimu specialioji, <...> ir neretai praktikoje pasitaikantys teisėtumo pažeidimai...“[28]. Dėl šių priežasčių kyla klausimas, kaip užtikrinti efektyvų ir skaidrų administracinės atsakomybės taikymą subjektams, padariusiems aplinkosaugos teisės pažeidimus.

Tyrimo objektas - administracinės atsakomybės už aplinkosaugos teisės pažeidimus problematika.

Tyrimo tikslas - atskleisti administracinės atsakomybės už aplinkosaugos teisės pažeidimus problematiką.

Tyrimo uždaviniai. Siekiant įgyvendinti tikslą, iškelti šie uždaviniai:

1. Aptarti administracinės atsakomybės ir aplinkosaugos teisės pažeidimo sampratą, esmę ir problematiką.

---

[16] Monkevičius ir kt., *supra note,* 14.
[17] *Ibid*
[18] Stasys Šedbaras, *Administracinė atsakomybė* (Vilnius: Justitia, 2005), 73, 79-83.
[19]Aušra Dambrauskienė, „Ultima ratio principo įgyvendinimas kriminalizuojant veikas Lietuvos respublikos baudžiamajame kodekse“ (daktaro disertacija, Vilniaus universitetas, 2017), 224, http://talpykla.elaba.lt/elaba-fedora/objects/elaba:24866994/datastreams/MAIN/content.
[20] Indrė Žvaigždienė, „Europos tarybos ir Europos parlamento direktyva dėl aplinkosauginės atsakomybės, atsižvelgiant į prevenciją ir žalos aplinkai atlyginimą, bei šios direktyvos įtaka Lietuvos ekologinei teisei“, *Teisė* 56, (2005): 103, https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2005~1367155720968/J.04~2005~1367155720968.pdf.
[21] Gintaras Gaidys, „Žmogaus teisė į sveiką aplinką: šios teisės atsiradimo ir formavimosi teisinės prielaidos Europos Sąjungoje“, *Jurisprudencija* 93, 3 (2007): 67, https://www3.mruni.eu/ojs/jurisprudence/article/view/2751/2555.
[22]Bronius Sudavičius, „Savivaldybių specialiosios aplinkos apsaugos rėmimo programos: teisinio reguliavimo probleminiai aspektai“, *Jurisprudencija* 21, 4, (2014): 1157, https://www3.mruni.eu/ojs/jurisprudence/article/view/4021/3822.
[23] Zenonas Venckus, *Aplinkos apsaugos politika ir teisė* (Vilnius: Technika, 2008), 75.
[24]Dovilė Murauskienė, „Kai nukentėjusysis yra gamta“, Teismai.lt 38, žiūrėta 2020 m. vasario 1 d., https://www.teismai.lt/data/public/uploads/2020/08/zurnalas_nr22_-web.pdf.
[25] Christian Huglo, „The Environmental and Climate Change Law Review“, *The Law Reviews,* žiūrėta 2020 m. kovo 20 d., https://thelawreviews.co.uk/edition/the-environment-and-climate-change-law-review-edition-3/1179634/france.
[26] Denning Jin and Yongqi Tao, „Harsher Legal Liabilities under New Environmental Law Regime“, *China law insight*, žiūrėta 2020 m. kovo 20 d., https://www.chinalawinsight.com/2015/03/articles/dispute-resolution/harsher-legal-liabilities-under-newenvironmental-law-regime/.
[27] *Ibid*
[28]Remigijus Kalašnykas, *Administracinė atsakomybė* (Vilnius, 2010), https://vma.mruni.eu/mod/page/view.php?id=31884&inpopup=1.

2. Aptarti užsienio valstybių administracinės atsakomybės už aplinkosaugos teisės pažeidimus probleminius aspektus.
3. Išanalizuoti administracinės atsakomybės taikymo už aplinkosaugos teisės pažeidimus probleminius aspektus, o konkrečiai – administracinės ir baudžiamosios atsakomybės atribojimo problematiką; juridinio asmens vadovo ir juridinio asmens problematiką; aplinkosaugos teisės pažeidimo mažareikšmiškumo problematiką.
4. Išanalizuoti administracinės atsakomybės taikymo už aplinkosaugos teisės pažeidimus problematiką teismų praktikoje.

Ginamasis teiginys: Esamas administracinės atsakomybės už aplinkosaugos teisės pažeidimus teisinis reguliavimas nėra pakankamai efektyvus, sudaromos sąlygos piktnaudžiauti turimomis teisėmis.

Tyrimo metodika. Magistro baigiamajame darbe yra naudojami moksliniai tyrimo metodai:

1. Sisteminis metodas – siekiama surinkti informaciją apie administracinės atsakomybės už aplinkosaugos teisės pažeidimų probleminius aspektus (atribojimą, mažareikšmiškumą).
2. Abstrakcijos metodas – siekiama atskleisti administracinės atsakomybės už aplinkosaugos teisės pažeidimus pagrindines problemas, atsiribojant nuo neesminių dalykų (analizuojant mokslinę literatūrą bei teismų praktiką, akcentuojama tai, kas yra aktualiausia ir svarbiausia).
3. Lingvistinis metodas – siekiama išanalizuoti įvairias sampratas, pavyzdžiui, „aplinkosaugos teisė“, „administracinė atsakomybė“ , „aplinkosaugos teisės pažeidimas“.
4. Analizės metodas – analizuojant mokslinę literatūrą, teisės aktus bei teismų praktiką yra siekiama išsiaiškinti pagrindines administracinės atsakomybės už aplinkosaugos teisės pažeidimus problemas.
5. Lyginamosios analizės metodas – siekiama pateikti išsamią mokslinių šaltinių ir teismų praktikos analizę.
6. Apibendrinimo metodas – siekiama suformuluoti baigiamojo darbo išvadas ir pasiūlymus.

Tyrimo struktūra. Magistro baigiamąjį darbą sudaro trys skyriai. Pirmajame darbo skyriuje atskleidžiama administracinės atsakomybės ir aplinkosaugos teisės pažeidimo samprata ir problematika. Antrajame – administracinės atsakomybės taikymo už aplinkosaugos teisės pažeidimus probleminiai aspektai. Trečiajame – administracinės atsakomybės už aplinkosaugos teisės pažeidimus problematika teismų praktikoje.

1. ADMINISTRACINĖS ATSAKOMYBĖS IR APLINKOSAUGOS TEISĖS PAŽEIDIMO SAMPRATA IR PROBLEMATIKA

Siekiant atskleisti administracinės atsakomybės už aplinkosaugos teisės pažeidimus problematiką yra būtina analizę pradėti nuo sampratų analizės. Todėl šiame darbo skyriuje aptariamos aplinkosaugos teisės pažeidimo ir administracinės atsakomybės sampratos bei kylančios problemos. Taip pat dėmesys skiriamas ir kitų valstybių administracinės atsakomybės už aplinkosaugos teisės pažeidimus probleminiams aspektams, siekiant sužinoti kokios problemos kyla kitose valstybėse.

1.1. Aplinkosaugos teisės pažeidimo sąvoka, principai, rūšys ir skiriamieji bruožai

Pažeidimas yra nustatytų normų nesilaikymas, peržengimas[29]. Aplinkosaugos teisė – tai kompleksinė, integruota teisės šaka, reguliuojanti visumą visuomeninių santykių, susijusių su gamtos objektų ir išteklių (žemės, vandens, oro, augmenijos ir gyvūnijos) racionaliu naudojimu, apsauga ir atkūrimu, švarios ir saugios socialinės aplinkos užtikrinimu, aplinkosaugos pažeidimų prevencija ir teisinės atsakomybės pažeidėjams taikymu[30]. Aplinkosaugos teisės vienas iš esminių uždavinių yra žmogaus teisės į švarią ir saugią aplinką įgyvendinimas. Šis uždavinys įgyvendinamas nustatant pareigas subjektams, kurių nesilaikymas užtraukia administracinę atsakomybę. Taip pat svarbu paminėti, kad pagal 2019 m. apklausos duomenis, aplinkosauga yra svarbi daugumai šalies žmonių, tai pažymėjo devyni iš dešimties (89 proc.) respondentų[31]. O tai rodo aplinkosaugos aktualumą.

Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymo 4 straipsnyje nurodyti aplinkos apsaugos principai: ,,Aplinkos apsauga Lietuvos Respublikoje yra visos valstybės bei kiekvieno jos gyventojo rūpestis ir pareiga. Aplinkos apsaugos valdymo politika ir praktika turi nukreipti visuomeninius bei privačius interesus aplinkos kokybei gerinti, skatinti gamtos išteklių naudotojus ieškoti būdų ir priemonių, kaip išvengti arba sumažinti neigiamą poveikį aplinkai, bei ekologizuoti gamybą. Gamtos ištekliai turi būti naudojami racionaliai ir kompleksiškai, atsižvelgiant į aplinkos

[29] ,,Žodynas.Lt“, žiūrėta 2020 m. kovo 19 d., https://www.zodynas.lt/terminu-zodynas/P/pazeidimas.

[30] Pranas Aleknavičius, *Aplinkosaugos ir aplinkotvarkos teisė* (Kaunas: Ardiva, 2008), https://zua.vdu.lt/wp-content/uploads/2019/07/aplinkosaugos_ir_aplinkotvarkos_teise_0.pdf.

[31] ,,Gyventojų apklausa rodo: aplinkosauga yra svarbi devyniems iš dešimties šalies žmonių“, Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos ministerija, žiūrėta 2020 m. rugsėjo 28 d., https://am.lrv.lt/lt/naujienos/gyventoju-apklausa-rodo-aplinkosauga-yra-svarbi-devyniems-is-desimties-salies-zmoniu.

išsaugojimo bei atkūrimo galimybes ir Lietuvos Respublikos gamtos bei ekonomikos ypatumus. Aplinkos apsauga grindžiama visapusiška, teisinga ir laiku sukaupta informacija apie aplinką“[32]. Apibendrinus, aplinkosaugos principai yra atsakingumas, racionalumas, kompleksiškumas ir teisingumas. Iš šių principų būtų galima išskirti atsakingumą, kuris yra ypač svarbus aplinkosaugos pareigūnui vykdant savo funkcijas, nes priešingu atveju, aplaidus pareigų vykdymas gali sukelti skaudžias pasekmes, pavyzdžiui, 2019 m. Alytaus gaisras vienoje didžiausių Baltijos šalių padangų perdirbimo įmonėje, kurio metu buvo užterštas oras, dirvožemis, vandens telkiniai. Po tokių katastrofų visada susiduriama su administracinėn atsakomybėn trauktino asmens nustatymo problema.

Aplinkosaugos teisės pažeidimai gali būti skirstomi į pažeidimus susijusius su ūkine veikla (pvz. objektų statyba pažeidžiant aplinkos apsaugos reikalavimus); oro, vandens telkinių, žemės ir urbanizuotų teritorijų tarša; su želdinių žalojimu ir naikinimu; su žvejybos taisyklių pažeidimais; su medžioklės reikalavimų pažeidimais; su ekologiniais įvykiais; su atliekų tvarkymo reikalavimų pažeidimais; su nuotekų reikalavimų pažeidimais; su gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių įstatymų ir kitų teisės aktų, kultūros paveldo apsaugos reikalavimų pažeidimais[33]. Darytina išvada, kad aplinkosaugos teisė apima visas pagrindines žmogaus veiklos sritis. „Aplinkos apsaugos departamento prie Aplinkos ministerijos (AAD) pareigūnai 2019 metais vyko tirti beveik 7 tūkstančių (6856) įvairaus pobūdžio pranešimų dėl aplinkosaugos pažeidimų. Dažniausiai gyventojai pranešė apie deginamas atliekas (1 280 pranešimų) bei žvejybos taisyklių pažeidimus (1 202 pranešimai)“[34].

Vienas iš aplinkosaugos teisės pažeidimų, susijusių su ūkine veikla, pavyzdžių galėtų būti didelių kiekių atliekų (kiaulių auginimo ūkių nuotekų ir gyvulių gaišenų) išvertimas aplinkinėse teritorijose[35]. Tai akivaizdus aplinkos teršimas ir asmuo turėtų būti traukiamas administracinėn atsakomybėn. Argumentas, kad kiaulių auginimo ūkių nuotekos gali būti naudojamos kaip trąša, būtų pagrindžiantis tik tada, jei būtų pateikti šį faktą patvirtinantys įrodymai.

---

[32] „Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymas“, TAR, žiūrėta 2020 m. kovo 19 d., https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.2493/asr.

[33] „Pranešk apie aplinkosauginius pažeidimus“, Aplinkos apsaugos departamentas prie Aplinkos ministerijos, žiūrėta 2020 m. kovo 19 d., https://aad.lrv.lt/lt/pranesk-apie-aplinkosauginius-pazeidimus.

[34] „2019 m. aplinkosaugininkai dažniausiai vyko tirti atliekų deginimo ir žvejybos pažeidimų“, Aplinkos apsaugos departamentas prie Aplinkos ministerijos, žiūrėta 2020 m. rugsėjo 30 d., https://aad.lrv.lt/lt/naujienos/2019-m-aplinkosaugininkai-dazniausiai-vyko-tirti-atlieku-deginimo-ir-zvejybos-pazeidimu.

[35] „Teisingumo teismo 2005 m. rugsėjo 8 d. sprendimas byloje C-416/02 dėl 2002 m. lapkričio 19 d. pagal EB 226 straipsnį pareikšto ieškinio dėl įsipareigojimų neįvykdymo“, InfoCuria, žiūrėta 2021 m. sausio 15 d., http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf;jsessionid=743A78615933137493BCDA6A9A0938C9?text=&docid=59573&pageIndex=0&doclang=LT&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=18478058.

,,Taigi, aplinkosaugos santykių esmė, skiriamieji bruožai ir ypatumai pasireiškia tuo, kad jie yra racionalaus gamtos objektų ir išteklių naudojimo, išsaugojimo ir atkūrimo, aplinkos saugojimo nuo bet kokio žalingo poveikio, gyvosios bei negyvosios gamtos, visuomenės, kiekvieno žmogaus saugaus egzistavimo ir darnaus vystymosi santykiai. Tai neleidžia jų sutapatinti su kitais visuomeniniais santykiais, jie reikalauja ypatingo teisinio reguliavimo, todėl yra savarankiškos teisės šakos – aplinkosaugos teisės reguliavimo objektas“[36]. Aplinkosaugos teisės reguliavimo objektas yra platus, todėl reikalingas ypatingas dėmesys. Ypač didelis dėmesys turėtų būti skiriamas administracinės atsakomybės taikymui už aplinkosaugos teisės pažeidimus. Kad kiekvienas asmuo, padaręs aplinkosaugos teisės pažeidimą, būtų patrauktas atsakomybėn.

Darytina išvada, kad aplinkosaugos teisė pažeidimas yra tam tikro subjekto veikla, kuri kelia pavojų aplinkai. Aplinkosaugos teisės principai yra atsakingumas, racionalumas, kompleksiškumas ir teisingumas. Susiduriama su atsakomybėn trauktino asmens nustatymo problema.

1.2. Administracinės atsakomybės sąvoka, ypatumai ir principai

Administracinė atsakomybė yra savarankiška teisinės atsakomybės rūšis, taikoma administracinio proceso teisės normų nustatyta tvarka administracinės teisės pažeidimus padariusiems fiziniams ir juridiniams asmenims, skiriant jiems įstatymų numatytas administracines nuobaudas, kuriomis siekiama užtikrinti teisinę tvarką įgyvendinant valstybinį valdymą[37]. Iš pateikto apibrėžimo matyti, kad administracinė atsakomybė už aplinkosaugos teisės pažeidimus gali būti taikoma tiek fiziniams, tiek juridiniams asmenims. Administracinė atsakomybė už aplinkosaugos teisės pažeidimus yra numatyta Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekse, kuriame yra atskiras skirsnis numatantis administracinę atsakomybę už administracinius teisės pažeidimus aplinkos apsaugos ir gamtos išteklių naudojimo srityse[38]. Tai rodo aplinkosaugos svarbą.

Administracinei atsakomybei kilti yra reikalingas aplinkosaugos teisės pažeidimas, vėliau – aplinkosaugos pažeidimą padariusio subjekto nustatymas. Analizuojant juridinių asmenų atsakomybę, teigtina, kad iš esmės juridiniai asmenys negali būti traukiami administracinėn

[36] Eduardas Monkevičius, ,,Aplinkosaugos santykių teisinio reguliavimo problemos“, *Jurisprudencija* 112, 10 (2008): 9, https://www3.mruni.eu/ojs/jurisprudence/article/view/1755/1641.
[37] Kalašnykas, *supra note,* 28.
[38] Monkevčius ir kt., *supra note,* 14: 301.

atsakomybėn, kadangi jie yra tik teisinė fikcija, dėl šios priežasties administracinėn atsakomybėn už aplinkosaugos teisės pažeidimus turėtų būti traukiamas juridinio asmens vadovas. Tačiau praktikoje atsakomybėn traukiamas ne tik juridinio asmens vadovas, bet ir juridinis asmuo.

Taip pat akcentuotina ir tai, kad administracinė atsakomybė nėra orientuota tik į ekonominių sankcijų skyrimą. „Administracinė atsakomybė aplinkosaugos srityje yra orientuota į darnios raidos tikslų įgyvendinimą, ekologinio saugumo užtikrinimą, aplinkosaugos teisės pažeidimų ir žalos aplinkai padarymo prevenciją, ji atlieka „sudrausminimo funkciją“[39]. Administracinę atsakomybę taikantys subjektai yra įpareigoti ne tik bausti pažeidėjus, bet ir vykdyti prevencinę veiklą, kad aplinkosaugos teisės pažeidimų mažėtų. Svarbu „<...>, kad būtų apsaugota kiekvieno dabartinės ir būsimų kartų žmogaus teisė gyventi palankioje jo sveikatai ir gerovei aplinkoje“[40]. Pavyzdžiui, nuotekų valymo įrenginys Marvelėje (Kaune), iš kurio sklinda itin nemalonus kvapas visu paros metu ir visais metų laikais. Saugi ir švari aplinka yra žmogaus teisė, kuri turi būti įgyvendinta, tačiau šiuo atveju ši teisė yra pažeidžiama, todėl kyla klausimas kodėl ši problema dar vis nėra išspręsta ir kodėl niekas nėra traukiamas atsakomybėn. Kitas objektas keliantis problemų yra Kauno mechaninio atliekų apdorojimo gamykla, kuri ne tik pažeidžia žmogaus teisę į švarią ir saugią aplinką, bet ir daro žalą gamtai. „Bendruomenės, gyventojų skundai pasitvirtino, per patikrinimus nustatyta, kad įrenginiai eksploatuojami nesilakant taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidime nustatytų sąlygų“[41].

Kartais gali kilti sunkumų dėl planuojamos vykdyti ūkinės veiklos. Sunkumai yra susiję su aplinkos apsaugos reikalavimų įgyvendinimu, kad tam tikri veiksmai nebūtų pripažinti neteisėtais ir asmuo nebūtų traukimas administracinėn atsakomybėn. Kai norima gauti leidimą prekiauti savo ūkyje susidariusiomis nuotekomis kaip trąšomis, būtent gamintojas turi įrodyti savo ketinimą naudoti jas kaip trąšas ir užtikrinti, kad nekiltų jokios pagrįstos abejonės dėl pavojaus, kad nuotekos bus netinkamai panaudojamos[42]. Susiduriama su įrodinėjimo problematika. „Ketinimas bus įrodytas įvykdžius srutų, kaip trąšų, naudojimą reglamentuojančiuose teisės aktuose nustatytas sąlygas. Nacionalinis teismas turi nustatyti, ar šių sąlygų pakanka atmetus bet kokią pagrįstą abejonę

[39] Monkevičius ir kt., *supra note*, 14: 300.
[40] „Konvencija dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimant sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais“, LRS, žiūrėta 2020 m. rugsėjo 29 d., https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.133597.
[41] Aplinkos apsaugos departamentas prie Aplinkos ministerijos, „Kauno MBA vadovui įteiktas privalomasis nurodymas eksploatuoti įrenginius laikantis TIPK leidime nustatytų sąlygų“, BNS Spaudos centras, žiūrėta 2020 m. rugsėjo 30 d., https://sc.bns.lt/view/item/353553.
[42] „Generalinio advokato Pedro Cruz Villalón 2013 m. gegužės 16 d. pateikta išvada byloje Nr. C-113/12“, EUR-Lex., žiūrėta 2021 m. sausio 15 d., https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=CELEX:62012CC0113&from=EL.

užtikrinti, kad trąšų naudojimas nėra atliekų šalinimas“[43]. Taigi, darytina išvada, kad gamintojui keliama pareiga įrodyti, kad vykdoma veikla nebus tam tikra fikcija.

Administracinės atsakomybės principai: atsakomybės teisėtumas (asmuo gali būti nubaustas tik už konkrečią teisės normą pažeidžiančią veiklą, o ne už mintis, įsitikinimus), žmogaus neliečiamumas, asmenų lygybė įstatymui ir teisei, nekaltumo prezumpcija, atsakomybės proporcingumas, atsakomybės teisingumas[44]. Šie principai labiau yra bendrieji. Administracinės atsakomybės principų esmė yra ta, kad atsakomybei kilti visada turi būti padarytas teisės normos pažeidimas. Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos kontrolės įstatyme yra išskiriami specialūs principai: prevencijos principas, minimalios proporcingos kontrolės naštos principas, sprendimų priėmimo savarankiškumo ir pareigūnų asmeninės atsakomybės už priimtus sprendimus principas, atsakomybės neišvengiamumo principas, objektyvumo principas, nepiktnaudžiavimo valdžia principas, viešumo principas, nediskriminavimo principas, planavimo principas, metodinės pagalbos teikimo principas[45]. Tiek bendrieji, tiek specialieji principai yra svarbūs taikant administracinę atsakomybę už aplinkosaugos teisės pažeidimus.

Darytina išvada, kad administracinei atsakomybei kilti reikalingas aplinkosaugos teisės pažeidimo faktas. Taikant administracinę atsakomybę už aplinkosaugos teisės pažeidimus privalu vadovautis tiek bendraisiais, tiek specialiaisiais principais. Administracinėn atsakomybėn turėtų būti traukiamas ne juridinis asmuo, nes jis yra teisinė fikcija, o juridinio asmens vadovas. Tačiau praktikoje visgi administracinėn atsakomybėn yra traukiamas ne tik vadovas, bet ir juridinis asmuo. Svarbu akcentuoti, kad administracinė atsakomybė yra orientuota ne tik nuobaudų skyrimą pažeidėjui, bet ir į prevencinę veiklą.

1.3. Užsienio valstybių administracinės atsakomybės už aplinkosaugos teisės pažeidimus probleminiai aspektai

Užsienio valstybėse susiduriama su šiomis problemomis: dėmesio skyrimo tik ekonomikai ir jos augimui, o ne gamtos apsaugai; nedidelėmis baudomis už aplinkosaugos teisės pažeidimus. Pažeidėjams palankiau susimokėti skirtą baudą nei investuoti į saugias technologijas, kurios reikalauja daugiau lėšų. Dėl šios priežasties yra tikslinga griežtinti baudas už aplinkosaugos teisės pažeidimus

[43] „Generalinio advokato Pedro Cruz Villalón 2013 m. gegužės 16 d. pateikta išvada byloje Nr. C-113/12, *supra note*, 42.
[44] Šedbaras, *supra note*, 18: 79-83.
[45] „Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymas“, e-seimas.lrs, žiūrėta 2020 m. rugsėjo 16 d., https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.171182/asr.

Jungtinėse Valstijose įmonės atvirai atsisako laikytis aplinkos apsaugą reglamentuojančių taisyklių ir nenorėdamos patirti papildomų išlaidų, slepia savo veiklą, pavyzdžiui, išmeta pavojingas atliekas į upes, vandenynus ar kitaip nuošalesnes vietoves, užuot mokėję papildomas išlaidas jų nuvežimui į cheminio valymo įrenginius[46]. Tokia praktika nėra teisinga, susiduriama su problema, kaip sukurti skaidrią aplinkos apsaugos sistemą. Kiti paplitę aplinkos įstatymų pažeidimų tipai Jungtinėse Valstijose yra šiukšlių išvežimas į tam neskirtas vietas (pavyzdžiui, mišką); netinkamas atliekų šalinimas; nelegalių pesticidų naudojimas žemės ūkyje; kietųjų dalelių, sieros dioksido, azoto dioksido, anglies monoksido ir ozono išleidimas tokiais kiekiais, kurie viršija norminius dydžius; šiukšlių deginimas; netinkamas asbesto šalinimas[47]. Iš esmės šie aplinkosaugos pažeidimai nėra išskirtiniai, būdingi ir Lietuvoje.

Kinijoje itin sparčiai auganti ekonomika kelia pavojų aplinkai. Dėl to 2015 m. sausio 1 d. Kinija pakeitė galiojusį Aplinkos apsaugos įstatymą, kuriame numatomi „teršėjams“ griežtesni teisiniai įsipareigojimai, pavyzdžiui, senajame Aplinkos apsaugos įstatyme teršalų išleidimas ne tam skirtoje vietoje nebuvo laikoma pažeidimu, įmonėms buvo taikomas tik papildomas mokestis, administracinė nuobauda negalėjo būti skiriama[48]. Teigtina, kad visais atvejais teršalų išleidimas ne tam skirtoje vietoje, neatsižvelgiant į teršalų normas, turėtų būti laikoma aplinkosaugos teisės pažeidimu. Vandens telkinių užterštumas yra aktuali šių dienų problema. Dėl vandens užterštumo gaišta žuvys. Susiduriama su atsakomybėn trauktino asmens nustatymo problema. Iš esmės, ūkinės veiklos turėtų būti labiau kontroliuojamos.

Švedijos Konstitucijoje nėra tokios nuostatos kaip teisė į saugią aplinką, aplinkosaugos reguliavimas yra pagrįstas leidimų išdavimų procesu, viešaisiais pranešimais[49]. Kyla klausimas ar toks teisinis reguliavimas yra efektyvus. Švedijoje Aplinkos kodeksas yra pagrindinis teisės aktas, kurio tikslas yra skatinti darnų vystymąsi, kuriame išskiriami šie principai: atsargumo principas, principas „teršėjas moka“, perdirbimo ir tinkamos veiklos bei priemonių principai[50]. Principai, iš esmės, nieko neišsiskiriantys iš kitų šalių aplinkosaugos teisės principų.

Prancūzijos pagrindiniai teisės aktai, susiję su aplinkos apsauga, yra 2001 m. Aplinkos apsaugos kodeksas ir Aplinkos chartija, kuriuose pateikiami pagrindiniai aplinkos apsaugos įstatymų principai: prevencija, atsargumas, „teršėjas moka“, teisė dalyvauti ir informuoti aplinkos

[46] „Environmental Law Violations“, *Legal Information Institute,* žiūrėta 2020 m. kovo 20 d., https://www.law.cornell.edu/wex/environmental_law_violations.
[47] *Ibid*
[48] Jin ir Tao, *supra note,* 26.
[49] „Access to justice in environmental matters – Sweden“, *European Justice,* žiūrėta 2020 m. kovo 20 d., https://e-justice.europa.eu/content_access_to_justice_in_environmental_matters-300-se-maximizeMS-en.do?member=1.
[50] Johan Lindh, „The Swedish Environmental Code“, *Swedish environmental protection agency,* žiūrėta 2020 m. kovo 20 d., http://www.swedishepa.se/Guidance/Laws-and-regulations/The-Swedish-Environmental-Code/.

apsaugos klausimais[51]. Prancūzijoje, kaip ir Lietuvoje, dėmesys skiriamas ne tik atsakomybės taikymui, bet ir prevencijai. Prancūzijos aplinkos apsaugos teisinei sistemai didelę įtaką daro Europos Sąjungos įstatymai, nes teisės aktus tam tikra prasme sudaro perkeltos Europos Sąjungos direktyvos ir tiesiogiai galiojantys Europos Sąjungos reglamentai[52]. Prancūzijos Aukščiausiasis Teismas laikosi nuomonės, kad net ir privačioje nuosavybėje padarytas aplinkosaugos pažeidimas turi būti pašalintas, tačiau jei nustatoma, kad žemės savininkas žinojo apie daromą veiką, kurios metu atsirado tarša, jo nuosavybėje, tai laikoma, kad atsakomybė gali kilti žemės savininkui[53]. Su šia pozicija sutiktina iš dalies. Atsakomybėn turėtų būti traukimas žemės savininkas neatsižvelgiant į žinojimo faktą, kadangi asmuo yra atsakingas už savo nuosavybę.

Svarbu paminėti, kad administracinės atsakomybės terminai teisiniuose teisės aktuose, susijusiuose su aplinkos apsauga, yra labai sunkūs[54]. O tai apsunkina administracinės atsakomybės už aplinkosaugos teisės pažeidimus taikymą. Taip pat įžvelgiama dar viena problema, kad aplinkosaugos teisė yra vertinama kaip „švelnioji“ teisė ir ne tokia svarbi[55]. O tai yra tam tikra diskriminacija. Toks vertinimas yra ydingas.

Darytina išvada, kad užsienio valstybėse yra susiduriama su aplinkos apsaugą reglamentuojančių teisės normų sudėtingumu. Aplinkosaugos teisei skiriamas nepakankamas dėmesys. Susiduriama su problema, kad vykdomos ūkinės veiklos yra nepakankamai kontroliuojamos.

Apibendrinant galima daryti išvadą, kad taikant administracinę atsakomybę už aplinkosaugos teisės pažeidimus susiduriama su atsakomybėn trauktino asmens nustatymo problema. Administracinėn atsakomybėn turėtų būti traukiamas tik juridinio asmens vadovas, tačiau praktikoje visgi administracinėn atsakomybėn yra traukiamas ir vadovas, ir juridinis asmuo (juridinis asmuo – pagal Aplinkos apsaugos įstatymą, o vadovas – pagal Administracinių nusižengimų kodeksą). Administracinė atsakomybę reikėtų suprasti ne tik kaip nuobaudų skyrimą, bet ir kaip tam tikra prevenciją. Užsienio šalyse, kaip ir Lietuvoje, susiduriama su aplinkosaugos teisės pažeidimų pakartotinumu.

---

[51] Huglo, *supra note*, 25.

[52] ,,Environmental law and practice in France: overview", *Practical Law Home*, žiūrėta 2020 m. kovo 20 d., https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/w-0105542?transitionType=Default&contextData=(sc.Default).

[53] ,,Environmental liability", *DLA Piper Realworld,* žiūrėta 2020 m. kovo 20 d., https://www.dlapiperrealworld.com/law/index.html?c=FR&t=sale-and-purchase&s=real-estate-sales-and-publiclaw&q=environmental-liability.

[54] Martyna Kropiewnicka, Dariusz Ostrowiecki, ,,Administrative and civil liability for damage caused by the impact on the environment", *Polish Yearbook of Environmental Law* 3, (2013): 90-91, https://apcz.umk.pl/czasopisma/index.php/PYEL/article/view/862.

[55] Lisa Cornish, ,,UN report details global failure to enforce environmental laws", žiūrėta 2021m. vasario 26 d. https://www.devex.com/news/un-report-details-global-failure-to-enforce-environmental-laws-94181.

2. ADMINISTRACINĖS ATSAKOMYBĖS TAIKYMO UŽ APLINKOSAUGOS TEISĖS PAŽEIDIMUS PROBLEMINIAI ASPEKTAI

Nustačius aplinkosaugos teisės pažeidimą yra svarbu tinkamai pritaikyti atsakomybės rūšį (administracinę ar baudžiamąją), nes subjektui skiriama bausmė turi būti proporcinga. Todėl šiame darbo skyriuje analizuojamos administracinės ir baudžiamosios atsakomybės už aplinkosaugos teisės pažeidimus atribojimo problemos. Aptariamos ir civilinės atsakomybės už aplinkosaugos teisės pažeidimus problemos. Taip pat analizuojama juridinio asmens vadovo ir juridinio asmens administracinės atsakomybės už aplinkosaugos teisės pažeidimus problematika. Dėmesys skiriamas ir aplinkosaugos teisės pažeidimo mažareikšmiškumo problematikai.

2.1. Administracinės, baudžiamosios ir civilinės atsakomybės už aplinkosaugos teisės pažeidimus atribojimo problemos

„Kalbant apie nusikalstamos veikos ir administracinio nusižengimo atribojamą, šie teisės pažeidimai atribojami pagal pavojingumo laipsnio kriterijų, t. y. kiek pavojinga yra veika. <...>, prioritetine teisinės atsakomybės už aplinkos apsaugos teisės aktų pažeidimus rūšimi turi būti laikoma administracinė atsakomybė, o tik išimtiniais atvejais, kai aplinkos apsaugos teisės aktų reikalavimų pažeidimai yra tikrai rimti ir sukelia didelę žalą aplinkai, asmenims, visuomenei ar valstybei, už jų padarymą galima baudžiamoji atsakomybė. Problemų atribojant nusikaltimus nuo administracinės teisės nusižengimų kyla ir todėl, kad daugelis nusikalstamų veikų aplinkai baudžiamajame kodekse įtvirtintos neaiškiai, jų aprašyme gausu vertinamųjų požymių, taikant baudžiamąjį įstatymą būtina vadovautis kitais aplinkos apsaugą reglamentuojančiais teisės aktais, o tai sukelia baudžiamojo įstatymo aiškumo, jo taikymo problemų praktikoje“[56]. Pagrindiniai kriterijai atribojantys administracinę ir baudžiamąją atsakomybę yra žalos dydis bei pavojingumo laipsnis. Taip pat turėtų būti kuo mažiau vertinamųjų požymių, kurie apsunkina atsakomybės taikymą.

Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 5 straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad asmuo už padarytą teisės pažeidimą, atitinkantį administracinio nusižengimo požymius, atsako administracine tvarka pagal šį kodeksą, jeigu šis padarytas teisės pažeidimas neužtraukia baudžiamosios atsakomybės[57]. Toks teisinis reguliavimas yra ydingas, nes suponuoja situaciją, kai

[56] Dovilė Murauskienė, „Kai nukentėjusysis yra gamta“, Teismai.lt., žiūrėta 2021 m. vasario 20 d. https://www.teismai.lt/data/public/uploads/2020/08/zurnalas_nr22_-web.pdf.

[57] „Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo tvarkos įstatymas. Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodeksas“, LRS, žiūrėta 2020 m. kovo 17 d., https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/b8d908c0215b11e58a4198cd62929b7a/asr.

už išoriškai, iš esmės panašią veiklą, esant teisės normų konkurencijai, gali būti taikoma ne švelnesnė, o tai atitiktų bendruosius teisės principus, bet griežtesnė teisinė atsakomybė[58]. Kaip pavyzdys galėtų būti Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 270[1] straipsnis „Neteisėtas disponavimas ozono sluoksnį ardančiomis medžiagomis ar jų mišiniais“[59] ir Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 310 straipsnis „Ozono sluoksnį ardančių medžiagų ir jų mišinių, įrangos ir produktų, kuriuose yra ozono sluoksnį ardančių medžiagų ar mišinių arba kurių veikla nuo jų priklauso, tvarkymo reikalavimų pažeidimas“[60]. Išoriškai šios dvi veikos yra panašios, todėl yra susiduriama su atsakomybės rūšies pasirinkimo problema. Taip pat Administracinių nusižengimų kodekso 5 straipsnio norma ne tik kad nepateikia aplinkosaugos teisės pažeidimo ir nusikalstamos veikos atribojimo kriterijų, tačiau ir suponuoja baudžiamosios atsakomybės prioritetą prieš administracinę atsakomybę[61]. Tokia praktika yra ydinga, atsakomybės rūšis už aplinkosaugos teisės pažeidimą turėtų būti priklausoma nuo padarytos žalos dydžio.

Aplinkosaugos teisės pažeidimai dažniausiai yra traktuojami kaip mažiau žalingos arba mažiau pavojingos (vis dėlto uždraustos) veikos, kuriomis kėsinamasi į instrumentines arba mažiau svarbias teisines vertybes ir interesus, ir už kurias numatomos švelnesnės sankcijos (dažniausiai vien tik bauda), ir paprastesnė teisinio proceso tvarka, t. y. taikomos savivaldos institucijų ar netgi atskirų pareigūnų[62]. Todėl tiriant aplinkosaugos teisės pažeidimą itin svarbu yra nustatyti objektą. „Baudžiamojoje teisėje bendrąja prasme veikos pavojingumą dažnai lemia rūšinis (kartais ir tiesioginis) kėsinimosi objektas. Nusikalstama veika paprastai tiesiogiai kėsinamasi į patį vienos ar kitos rūšies objektą, jo savybes, funkcijas (pvz., gyvybę, sveikatą, nuosavybę, aplinką ir pan.) ir dažniausiai padaroma žalos šiam objektui. Tačiau administracinių teisės pažeidimų objektas dažniausiai yra įvairios valdžios nustatytos taisyklės, reglamentuojančios elgimosi su objektu (jo atžvilgiu) tam tikrą tvarką (pvz., kelių eismo, statybų, gamtos apsaugos ir pan.)“[63]. Siekiant atriboti administracinę atsakomybę nuo baudžiamosios atsakomybės nepakanka kelių objektyviųjų konkrečios veikos sudėties požymių nustatymo, reikia nustatyti visus esamus objektyviuosius ir subjektyviuosius požymius.

„Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra suformavęs praktiką, kad civilinė atsakomybė gali būti taikoma ir už būsimą žalą (CK 6.249 straipsnio 3 dalis). Atskiriant civilinę atsakomybę už žalą aplinkai nuo civilinės atsakomybės už realią žalos grėsmę, civilinė atsakomybė už žalą aplinkai

[58] Šedbaras, *supra note*, 18: 73, 79-83.
[59] „Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso patvirtinimo ir įsigaliojimo įstatymas. Baudžiamasis kodeksas“, LRS, žiūrėta 2020 m. kovo 17 d., https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.111555.
[60] „Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo tvarkos įstatymas. Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodeksas“, *supra note*, 57.
[61] Dambrauskienė, *supra note*, 19: 224.
[62] *Ibid*, 224.
[63] *Ibid*, 223.

sietina su neigiamais padariniais aplinkai ir dėl to jos atkūrimo priemonių taikymu bei su tuo susijusiomis išlaidomis, o civilinė atsakomybė už realią žalos grėsmę turi kitus tikslus ir sietina su prevencijos priemonių taikymo išlaidų atlyginimu“[64]. Civilinė atsakomybė yra taikoma tada, kai yra padaryta aplinkai žala ir ji geranoriškai neatlyginama. ,,Pagrindinė deliktinės civilinės atsakomybės funkcija yra kompensacinė. Tai reiškia, kad civilinė atsakomybė yra skirta grąžinti nukentėjusį asmenį į ankstesnę (iki delikto padarymo) padėtį (lot. restitutio in integrum)“[65]. Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymo 34 straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad ,,Ūkio subjektams taikoma civilinė atsakomybė, neatsižvelgiant į jų kaltę, už bet kokią žalą aplinkai arba neišvengiamą (realią) žalos aplinkai grėsmę, atsiradusią dėl jų ūkinės veiklos, išskyrus šiame įstatyme nustatytus atvejus“[66]. Su šia pozicija sutiktina, nes tai palengvina atsakomybės taikymą, nes nereikia papildomai nustatyti asmens kaltės. Tačiau visada yra būtina nustatyti šias sąlygas: neteisėtus veiksmus, žalą ir priežastinį neteisėtų veiksmų bei žalos ryšį[67]. Praktikoje pastebima, kad nors Aplinkos apsaugos įstatyme yra numatyta ūkio subjektų civilinė atsakomybė, neatsižvelgiant į asmens kaltę, tačiau Administracinių nusižengimų kodekse nurodoma, kad kaltė yra privalomas veikos sudėties elementas, pavyzdžiui, ,,Teisės aktuose nustatytų gamtos išteklių naudojimo ar aplinkos apsaugos reikalavimų pažeidimas dėl juridinio asmens vadovo ar kito atsakingo asmens, kuris nesiėmė priemonių pažeidimui išvengti, kaltės, užtraukia baudą juridinių asmenų vadovams ar kitiems atsakingiems asmenims nuo vieno šimto keturiasdešimt iki šešių šimtų eurų“[68]. Visgi ūkio subjektų administracinės atsakomybės problema išlieka aktuali.

Taigi, darytina išvada, kad Baudžiamojo kodekso normose, reglamentuojančiose aplinkos apsaugą, trūksta aiškumo. Taip pat yra per daug vertinamųjų požymių, kurie apsunkina atsakomybės taikymą. Pagrindiniai kriterijai atribojantys administracinę ir baudžiamąją atsakomybę yra žalos dydis bei pavojingumo laipsnis. Civilinė atsakomybė už aplinkosaugos teisės pažeidimus yra orientuota ne į atsakomybės taikymą, o padarytos žalos aplinkai atlyginimą.

---

[64] Dambrauskienė, *supra note*, 19: 223.

[65] ,,Klaipėdos apygardos teismo 2012 m. kovo 6 d. nutartis administracinėje byloje Nr. ATP-130-174/2012“, e-teismai.lt, žiūrėta 2021 m. vasario 20 d., https://eteismai.lt/byla/24726311657676/ATP-130-174/2012.

[66] ,,Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymas“. TAR. Žiūrėta 2020 m. kovo 19 d. https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.2493/asr.

[67] ,,Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. rugsėjo 30 d. nutartis administracinėje byloje Nr. 3K-3-433/2008“, e.teimai.lt., žiūrėta 2021 m. vasario 20 d., https://eteismai.lt/byla/123348027414565/3K-3-433/2008.

[68] ,,Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo tvarkos įstatymas. Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodeksas“, *supra note*, 57.

2.2. Juridinio asmens vadovo ir juridinio asmens administracinės atsakomybės už aplinkosaugos teisės pažeidimus problematika

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos civiliniu kodeksu, juridinis asmuo yra savo pavadinimą turinti įmonė, įstaiga ar organizacija, kuri gali savo vardu įgyti ir turėti teises bei pareigas, būti ieškovu ar atsakovu teisme[69]. Juridinio asmens vadovas yra fizinis asmuo, valdantis įmonę ir veikiantis pagal jos įstatus.

„<...> įmonės darbuotojui padarius administracinės teisės pažeidimą, taikoma vienokio dydžio bauda, o tą patį pažeidimą padarius įmonei – keliskart didesnė, nors faktinė žala aplinkai tokia pati. Toks reguliavimas yra ydingas, nes fizinis ir juridinis asmuo panašiose arba beveik identiškose situacijose atsiduria nelygiateisėje padėtyje atsakomybės taikymo klausimu. Nėra jokios priežasties ir jokio teisinio pagrindo, kodėl fiziniam ir juridiniam asmeniui už tą patį pažeidimą, tokią pačią padarytą žalą, pvz., neteisėtą žolės išdeginimą tame pačiame plote, turėtų būti taikomos skirtingo dydžio baudos“[70]. Galima daryti išvadą, kad fiziniams asmenims yra taikomos tam tikros privilegijos ir yra pažeidžiamas lygiateisiškumo principas, nes už tą patį teisės pažeidimą juridiniams asmenims taikomos didesnės ekonominės sankcijos.

„Tradicinėje kaltės įrodymo privalomumu paremtoje atsakomybės teorijoje, kaltė laikoma būtinuoju ir privalomu teisės pažeidimo elementu – asmuo gali būti traukiamas atsakomybėn tik nustačius jo kaltę. Kaltė siejama su žmonėms būdingomis savybėmis – mąstymu, protine veikla, psichine būkle, todėl nekildavo ir nekyla didelių sunkumų nustatant fizinių asmenų, padariusių teisės pažeidimus, kaltę. Juridiniai asmenys, nors ir savarankiški teisinių santykių dalyviai, yra dirbtiniai teisės subjektai ir neturi žmogui būdingų atributų: valios, sąmonės, psichikos. Vadinasi, siekiant juridinius asmenis patraukti atsakomybėn, susiduriama su kaltės nustatymo problema“[71]. Taip pat pastebima, kad Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatyme yra įtvirtinta juridinio asmens samprata, o Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekse – juridinio asmens vadovo samprata. Už tam tikrą veiką padariusiam juridiniam asmeniui yra taikoma ekonominė sankcija pagal Aplinkos apsaugos įstatymą ir dar baudžiamas juridinio asmens vadovas, panašu, kad už tą patį pažeidimą yra baudžiama su kartus, nors Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas yra pasakęs, kad vis dėlto tokiu atveju nėra baudimas už tą patį du kartus, nes skiriasi subjektai: „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikoje nurodoma, kad situacija, kai už tą patį

[69] „Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. Antroji knyga. Asmenys“, INFOLEX, žiūrėta 2020 m. kovo 20 d., http://www.infolex.lt/ta/20799.

[70] „Ekspertizė. Ar reikia griežtinti bausmes įmonėms už aplinkosaugos pažeidimus?“, Lietuvos laisvosios rinkos institutas, žiūrėta 2020 m. kovo 21 d., https://www.llri.lt/naujienos/ekonomine-politika/aplinkos-apsauga/ekpertize-del-baudu-juridiniams-asmenims-uz-aplinkosaugos-pazeidimus/lrinka.

[71] Meškys, *supra note*, 9: 78.

teisės pažeidimą atsakomybėn patraukiamas fizinis ir juridinis asmuo, pati savaime *non bis in idem* principo nepažeidžia. Tačiau byloje nustačius neteisėtos veikos, už kurios padarymą buvo taikytos sankcijos formaliai skirtingiems asmenims, tapatumo faktą, būtina patikrinti, ar atsakomybėn traukiamas fizinis ir juridinis asmenys realiai nėra tapatūs, t. y. ar skiriant nuobaudą juridiniam asmeniui, šios nuobaudos pasekmės neteks tam pačiam asmeniui, kuris už tą patį pažeidimą jau buvo nubaustas kaip fizinis asmuo“[72].

„<..> Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės institucijoms žinoma nemažai atvejų, kai įmonė, kurios darbuotojai traukiami administracinėn atsakomybėn už įmonės padarytus pažeidimus, nuolat siunčia protokolo surašymui kitus įmonės darbuotojus, siekdama, kad darbuotojas nebūtų traukiamas atsakomybėn už pakartotinai padarytą administracinį teisės pažeidimą. Kaskart šiose įmonėse paskiriami vis kiti asmenys, kuriems suteikiami įgaliojimai būti atsakingiems už aplinkosauginių reikalavimų laikymąsi įmonėje. Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnai privalo atsakomybėn traukti tą asmenį, kuris pateikia dokumentus, patvirtinančius jo turimus įgaliojimus. Tokiu būdu yra išvengiama griežtesnės atsakomybės už įmonės sistemingai daromus pažeidimus. Turint galimybę atsakomybėn traukti juridinį asmenį, toks juridinis asmuo bus baudžiamas už pakartotinai padarytą teisės pažeidimą“[73]. Taikant administracinę atsakomybę yra svarbu išsiaiškinti ar įmonės darbuotojui suteikti įgaliojimai nėra fiktyvūs. Paaiškėjus, kad įgaliojimas yra fiktyvus, administracinėn atsakomybėn turėtų būti traukiamas juridinio asmens vadovas, kadangi tokiu būdu bandoma išvengti atsakomybės ir toliau sistemingai kartoti aplinkosaugos teisės pažeidimus. „Praktikoje pastebima, kad esamas teisinis reguliavimas neužtikrina efektyvios juridinių asmenų daromų pažeidimų prevencijos. Atitinkamai nėra užtikrinami aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių teisės aktų tikslai“[74].

Darytina išvada, kad dabartinis teisinis reguliavimas, kai skiriamos skirtingo dydžio ekonominės sankcijos juridiniams asmenims ir fiziniams asmenims, pažeidžia lygiateisiškumo principą. Ekonominės sankcijos skyrimas už tą patį aplinkosaugos teisės pažeidimą juridiniam asmeniui ir juridinio asmens vadovui nėra laikoma *non bis in idem* principo pažeidimu tik tada, kai šie asmenys nėra tapatūs. Administracinės atsakomybės taikymas už aplinkosaugos teisės pažeidimus juridiniam asmeniui, kuris iš esmės yra teisinė fikcija, nėra efektyvus, todėl atsakomybėn traukiami turėtų būti juridinio asmens vadovai.

---

[72] „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. sausio 29 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-55-525/2020“, INFOLEX, žiūrėta 2020 m. balandžio 4 d., https://www.infolex.lt/tp/1813637.

[73] „Aiškinamasis raštas dėl Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymo Nr. I-2223 1, 2, 31, 34 straipsnių pakeitimo ir papildymo, VII skyriaus pavadinimo pakeitimo, įstatymo papildymo 23^1, 23^2, 23^3, 23^4 straipsniais ir nauju VIII skyriumi įstatymo projekto ir kitų susijusių įstatymų projektų“, LRS, žiūrėta 2020 m. kovo 21 d., https://e-seimas.lrs.lt/rs/legalact/TAK/88f88df05b9a11e5beff92bd32ec99a1/.

[74] *Ibid*

2.3. Aplinkosaugos teisės pažeidimo mažareikšmiškumo problematika

Aplinkos apsauga yra valstybės funkcija, turinti konstitucinį statusą[75]. Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 12 straipsnyje nurodyta, „Jeigu padaryta mažai pavojinga administracinio nusižengimo požymių turinti veika ir šio kodekso 22 straipsnio 2 dalies 1 punkte nurodytą administracinės nuobaudos paskirtį galima įgyvendinti netraukiant asmens administracinėn atsakomybėn, teisę pradėti administracinio nusižengimo teiseną turintis pareigūnas gali jos nepradėti ir pareikšti asmeniui žodinę pastabą“[76]. Todėl yra reikšminga išanalizuoti mažareikšmės veikos sampratą ir išsiaiškinti kriterijus, pagal kuriuos aplinkosaugos teisės pažeidimas, gali būti pripažintas mažareikšmiu.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymu, mažareikšmis teisės aktų reikalavimų pažeidimas yra teisės aktų reikalavimų pažeidimas, kuriuo padaryta žala konkrečia teisės norma saugomoms vertybėms yra labai nedidelė[77]. Šioje vietoje susiduriama su žalos aplinkai masto nustatymo problema. Kyla klausimas pagal ką nustatyti, kad padaryta žala aplinkai yra labai nedidelė. „Teisės aktų reikalavimų pažeidimai, kurie laikomi mažareikšmiais konkrečiose ūkio subjektų veiklos srityse, ar tokių pažeidimų kriterijai nurodomi priežiūrą atliekančio subjekto vadovo, ar jo įgalioto asmens, kolegialios priežiūrą atliekančio subjekto institucijos arba aukštesniojo pagal pavaldumą viešojo administravimo subjekto priimamuose norminiuose teisės aktuose“[78]. Kriterijai turėtų būti universalesni, tai palengvintų spręsti klausimą ar turi būti taikoma administracinė atsakomybė už aplinkosaugos teisės pažeidimą, ar neturi.

Pažeidimų mažareikšmiškumo kriterijai (atliekų tvarkymo srityje): „<...> Pažeidimu nebuvo padaryta žala ar sukelta grėsmė valstybės finansų sistemai. Pažeidimu nebuvo padaryta žala aplinkai, ar sukelta grėsmė žmonių sveikatai. Pažeidimu nebuvo padaryta žala įstatymo ir Europos sąjungos teisės aktų, reglamentuojančių atliekų tvarkymą, saugomiems interesams. Gaminių ir (ar) pakuočių atliekų naudotojas (perdirbėjas), <...>, pašalino veiksmų padarinius ir atlygino žalą, jei tokia buvo, arba pateikė rašytinius įsipareigojimus/įrodymus, kad žalą atlygins. Atliekų tvarkytojas padarė teisės pažeidimą pirmą kartą, pašalino veiksmų padarinius ir atlygino žalą, jei tokia buvo, arba pateikė rašytinius įsipareigojimus/įrodymus, kad žalą atlygins, o įstatymo reikalavimų laikymasis gali būti užtikrintas kitais būdais. Pažeidimas padarytas, kai atliekų

[75] Sudavičius, *supra note*, 22: 1157.
[76] „Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo tvarkos įstatymas. Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodeksas“, *supra note*, 57.
[77] „Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas“, TAR, žiūrėta 2020 m. kovo 19 d., https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.0BDFFD850A66/asr.
[78] „Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo tvarkos įstatymas. Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodeksas“, *supra note*, 57.

tvarkytojų dokumentuose buvo padaryta techninė klaida, kuri operatyviai ištaisyta, atliekų tvarkytojas pašalino veiksmų padarinius ir atlygino žalą, jei tokia buvo, arba pateikė rašytinius įsipareigojimus/įrodymus, kad žalą atlygins, o įstatymo reikalavimų laikymasis gali būti užtikrintas kitais būdais. Nustatyta atsakomybę lengvinanti aplinkybė, kad atliekų tvarkytojas prisipažino padaręs teisės pažeidimą ir nuoširdžiai gailisi arba padėjo jį išaiškinti ir nėra nustatyta jokių atsakomybę sunkinančių aplinkybių“[79]. Tai yra vertinamojo pobūdžio kriterijai, todėl tikėtina, kad tuo gali būti piktnaudžiaujama. Pagrindiniai kriterijai į kuriuos visada turėtų būti atsižvelgiama, tai yra žala, pavojingumo laipsnis ir lengvinančios aplinkybės.

Iš esmės ūkio subjektai, kurių padaryti pažeidimai nekelia pavojaus aplinkai, neturi būti traukiami administracinėn atsakomybėn. „Žmogaus teisė į sveiką aplinką – tai žmogaus, kaip biosocialinės būtybės, galimybė gyventi tinkamoje jo sveikatai aplinkoje, kurioje neigiamo poveikio veiksniai neviršija nustatytų ribinių standartų ir nekelia rizikos sveikatai“[80]. Viskas priklauso nuo pažeidimo pobūdžio. Tačiau priemonės turi būti adekvačios. Pagal minimalios ir proporcingos priežiūros naštos principą, priežiūros institucijos veiksmai turi būti proporcingi ir tinkami siekiamam tikslui įgyvendinti[81].

Svarbu aptarti vieną iš problemų, tai kelio važiuojamosios dalies barstymo natrio chloridais. „Itin neigiamai druskos veikia kelio aplinkoje esančias ekosistemas. Barstomi chloridai pirmiausia patenka ant važiuojamosios kelio dalies bei kelkraščių ir tiesiogiai teršia pakelėse esantį apsauginės zonos dirvožemį (sutrinka dirvožemio bioenergetinis režimas, vyksta cheminė dirvožemio degradacija), paviršinius vandenis, neigiamai veikia tiek žolinę, tiek sumedėjusią augaliją. Be to, aplinka teršiama ir netiesiogiai, kai atmosferos krituliai ar polaidžio vanduo druskas išplauna iš dirvos į paviršinius ir gruntinius vandenis“[82]. Už tai administracinė atsakomybė negresia, tai tarsi mažareikšmis pažeidimas. Kadangi druska kol kas yra laikoma efektyviausia priemone. Tokioje situacijoje susiduriama su administracinės atsakomybė taikymo problema, yra matomas akivaizdus aplinkosaugos teisės pažeidimas, tačiau atsakomybės taikyti negalima, kadangi tai nėra įstatymiškai uždrausta. Šiai problemai turėtų būti skiriamas didesnis dėmesys.

---

[79] „Įsakymas dėl Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo 34[25] straipsnio pažeidimų mažareikšmiškumo kriterijų patvirtinimo“, TAR, žiūrėta 2020 m. kovo 21 d., https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/6c9b0740d91511e89a31865acf012092/asr.

[80] Gintaras Gaidys, „Žmogaus teisė į sveiką aplinką: šios teisės atsiradimo ir formavimosi teisinės prielaidos Europos Sąjungoje“, *Jurisprudencija* 93, 3 (2007): 67, https://www3.mruni.eu/ojs/jurisprudence/article/view/2751/2555.

[81] „Mažareikšmių teisės aktų reikalavimų pažeidimų vertinimas“, Mano Vyriausybė, žiūrėta 2020 m. kovo 21 d., https://eimin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/verslo-aplinka/verslo-prieziuros-politika/mazareiksmiu-teises-aktu-reikalavimu-pazeidimu-vertinimas.

[82] Lietuvos geologijos tarnyba prie aplinkos ministerijos, „Kelių barstymo druskos poveikio požeminiam vandeniui apžvalga“, žiūrėta 2021 m. sausio 28 d., https://www.lgt.lt/images/Keliu_barstymo_druskos_poveikis/Keliu_druska.pdf.

Taigi, darytina išvada, kad aplinkosaugos teisės pažeidimas būtų pripažintas mažareikšmiu, jis turi atitikti tam tikrus kriterijus, kurie yra vertinamojo pobūdžio. Vienas iš pagrindinių kriterijų - žalos dydis. Diskursas kyla dėl žalos aplinkai dydžio nustatymo, nes neaišku ar visada objektyviai yra įvertinama padaryta žala. Tai nereiškia, kad visada subjektai už pažeidimus aplinkai turi būti traukiami administracinėn atsakomybėn, būtina atsižvelgti į protingumo, proporcingumo ir teisingumo principus.

Apibendrinant galima daryti išvadą, kad situacija, kai juridinis asmuo atsakomybėn traukiamas pagal Aplinkos apsaugos įstatymą, o vadovas – pagal Administracinių nusižengimų kodeksą, sudaro non bis in idem (už vieną teisės pažeidimą draudžiama bausti du kartus) principo pažeidimo iliuziją. Nors teismai yra pripažinę, kad tai nėra šio principo pažeidimas. Baudžiamojo kodekso normose, reglamentuojančiose aplinkos apsaugą, trūksta aiškumo. Civilinė atsakomybė už aplinkosaugos teisės pažeidimus yra orientuota ne į tam tikros sankcijos skyrimą, o į žalos aplinkai atlyginimą. Administracinės atsakomybės taikymas juridiniams asmenims, kurie iš esmės yra teisinė fikcija, nėra pakankamai veiksmingas. Diskursas kyla dėl žalos aplinkai dydžio nustatymo, nes neaišku ar visada objektyviai veika pripažįstama mažareikšme, todėl kiekvienas atvejis turi būti tiriamas atsakingai, vadovaujantis teisingumo, proporcingumo, lygiateisiškumo ir skaidrumo principais.

3. ADMINISTRACINĖS ATSAKOMYBĖS UŽ APLINKOSAUGOS TEISĖS PAŽEIDIMUS PROBLEMATIKA TEISMŲ PRAKTIKOJE

Šiame darbo skyriuje yra analizuojama administracinės atsakomybės už aplinkosaugos teisės pažeidimus probleminiai aspektai Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje, turint tikslą – išsiaiškinti, kokios problemos vyrauja praktikoje. Analizuojamos ir senesnių metų bylos, turint tikslą palyginti ar pasikeitė vyraujančios problemos.

3.1. Administracinės atsakomybės už aplinkosaugos teisės pažeidimus probleminiai aspektai Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikoje

Išanalizavus Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nutartį darytina išvada, kad taikymas sankcijos už tą patį aplinkosaugos teisės pažeidimą juridiniam asmeniui ir juridinio asmens vadovui nepažeidžia *non bis in idem* principo tada, kai šie asmenys nėra tapatūs. Tačiau susiduriama su juridinio asmens, kaip teisine fikcija, problema. Situacija, kai už tą patį teisės pažeidimą atsakomybėn patraukiamas fizinis ir juridinis asmuo, pati savaime *non bis in idem* principo nepažeidžia[83]. Nepažeidžia tik tuo atveju, kai tai yra skirtingi asmenys. Būtina patikrinti, ar atsakomybėn traukiamas fizinis ir juridinis asmenys realiai nėra tapatūs, t. y. ar skiriant nuobaudą juridiniam asmeniui, šios nuobaudos pasekmės neteks tam pačiam asmeniui, kuris už tą patį pažeidimą jau buvo nubaustas kaip fizinis asmuo[84]. Dažnai atsakomybėn traukiami asmenys viena iš argumentų nurodo, kad taikant administracinę atsakomybę fiziniam ir juridiniam asmeniui, yra pažeidžiamas *non bis in idem* principas. „Teisminėje praktikoje suformuotas aiškinimas, kad *non bis in idem* principas, drausdamas antrą kartą bausti tą patį asmenį už tą patį pažeidimą, nedraudžia taikyti asmeniui kitų atsakomybės rūšių, kurių pagrindinė paskirtis nėra baudimas (pavyzdžiui, civilinę atsakomybę), bei nedraudžia už tą pačią veiką bausti skirtingus asmenis ar bausti tą patį asmenį už skirtingas veikas. Tai reiškia, kad sprendžiant, ar konkrečiu atveju nebuvo pažeistas *non bis in idem* principas, turi būti atsižvelgiama į tai, ar asmuo buvo „baudžiamas“, t. y. ar konkrečia atsakomybės forma, pirmiausia, buvo siekiama nubausti pažeidimą padariusi asmenį; ar asmuo baudžiamas už tą patį pažeidimą (pažeidimo, arba neteisėtos veikos tapatumas); ar

[83] „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. sausio 29 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-55-525/2020“, INFOLEX, žiūrėta 2020 m. kovo 26 d., https://www.infolex.lt/tp/1813637.
[84] *Ibid*

pakartotinai baudžiamas asmuo yra tas pats (asmens tapatumas)“[85]. Teisinės pasekmės visada turi kilti įmonės vadovui (juridinio asmens vadovui). „Teismų praktikoje dėl įmonės darbuotojų kaltės įtakos įmonės taikomoms sankcijoms yra nurodyta, kad juridinis asmuo savo teises ir pareigas įgyvendina per savo darbuotojus; juridinis asmuo, kaip dirbtinai sukurtas teisės subjektas, pats negali padaryti įstatyme uždraustos veikos; juridinis asmuo visuomet atsako už savo atstovo ar darbuotojo (fizinio asmens) padarytą pažeidimą. Taigi, ūkio subjektas yra atsakingas už atitinkamų teisės aktų laikymąsi prekybos vietoje, kurioje jis vykdo savo ekonominę veiklą, jo teisinė atsakomybė nėra atskiriama arba kokiu nors būdu atribojama nuo jo darbuotojų veiksmų, kurie yra (buvo) atliekami prekybos vietoje, o tai reiškia, kad ūkio subjekto darbuotojų veiksmai laikytini paties šio ūkio subjekto veiksmais“[86]. Net ir Europos Žmogaus Teisių Teismas yra pasisakęs, „<...> kad Lietuvos teisėje nedviprasmiškai įtvirtinta, kad asmuo, kuriam pritaikyta administracinė atsakomybė, negali būti traukiamas baudžiamojon atsakomybėn už tą patį pažeidimą. Be to, Teismas nurodė, kad remiantis Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktika, administracinės nuobaudos panaikinimas po baudžiamosios atsakomybės pritaikymo nebūtų suderinamas su principu *non bis in idem*“[87]. Taigi, praktikoje visgi yra susiduriama su *non bis in idem* principo taikymo problematika, šis principas nepažeidžiamas tuo atveju, kai administracinėn atsakomybėn traukiami asmenys (fiziniai ir juridiniai) nėra tapatūs. Visgi administracinėn atsakomybėn turėtų būti traukiamas ne juridinis asmuo, o juridinio asmens vadovas.

Išanalizavus Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nutartį darytina išvada, kad taikant administracinę atsakomybę už aplinkosaugos teisės pažeidimus yra svarbus tikslo nustatymas (ar buvo kryptingai siekiama nuslėpti tam tikrus duomenis, ar buvo akivaizdus suklydimas), kuris reikšmingas dėl sankcijos skyrimo ir proporcingumo principo užtikrinimo. „<...> mokesčio mokėtojui neįvykdžius pareigos tinkamai apskaičiuoti ir deklaruoti į aplinką išmesto teršalų kiekio, negali automatiškai lemti kaip apmokestinamųjų gaminių nuslėpimo. <...> Teisėjų kolegija sutinka su pirmosios instancijos teismo išvada, kad pareiškėjas, teikdamas 2013 metų inventorizacijos ataskaitą, akivaizdžiai suklydo nurodydamas maksimalius leidime nurodytus, o ne faktinius metų teršalų kiekius, todėl nesiekė sąmoningai nevykdyti teisės aktų, reglamentuojančių išmetamų į aplinką teršalų apskaitos ir mokesčio už taršą apskaitos imperatyvių reikalavimų“[88]. Todėl ir yra būtina išsami atvejo analizė, nustatyti ar sąmoningai buvo siekta nuslėpti teršalų

[85] „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. sausio 29 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-55-525/2020“, *supra note*, 83.
[86] *Ibid*
[87] „Pripažinta, kad Lietuva pažeidė dvigubo teisimo draudimo principą“, Vyriausybės atstovas Europos Žmogaus Teisių Teisme“, žiūrėta 2020 m. sausio 15 d., http://lrv-atstovas-eztt.lt/naujienos/pripazinta-kad-lietuva-pazeide-dvigubo-teisimo-draudimo-principa.
[88] „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2019 m. gegužės 15 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-431-822/2019“, INFOLEX, žiūrėta 2020 m. kovo 26 d., https://www.infolex.lt/tp/1726758.

kiekius, ar neturint tikslo, akivaizdžiai suklystant. Tačiau nežinojimas nuo atsakomybės neatleidžia. Taigi, praktikoje susiduriama su problemomis, kai pateikiami faktinę padėtį neatitinkantys duomenys, o tai apsunkina veikos tyrimą ir administracinės atsakomybės taikymą.

Išanalizavus Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nutartį darytina išvada, kad dėl taikant administracinę atsakomybę už aplinkosaugos teisės pažeidimus gali būti ribojamos asmens konstitucinės teisės. Susiduriama su problema, viena vertus, Konstitucija įpareigoja gerbti asmens nuosavybės neliečiamumą, kita vertus, susidūrus su aplinkosaugos teisės pažeidimu ši teisė yra apribojama. Dėl viešojo intereso, būtent su juo siejamų vertybių, apsaugos gali būti ribojamos pareiškėjo konstitucinės teisės – nuosavybės neliečiamumas ar ūkinės veiklos laisvė[89]. Be abejo, tokie ribojimai negali pažeisti proporcingumo principo, visais atvejais priemonės turi atitikti tikslą. „Nepagrįsti yra pareiškėjo argumentai, kad priėmus ginčijamą administracinį sprendimą – privalomąjį nurodymą, kuriuo pareiškėjui nurodoma pašalinti iš upės pakrantės apsaugos juostos ir upės vagos pareiškėjui priklausančią tvorą, yra neproporcingai ribojama jo nuosavybės teisė. Aplinkos apsauga Lietuvos Respublikoje yra visos valstybės bei kiekvieno jos gyventojo rūpestis ir pareiga (Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymo 4 str.). Taigi nėra abejonių dėl to, kad aplinkos apsauga yra procesas, reikšmingas visai visuomenei, nes yra susijęs su visai visuomenei reikšmingomis vertybėmis – gamtos ištekliais“[90]. Sutiktina su Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo pozicija, kadangi upė nėra pažeidėjo asmeninė nuosavybė, tai valstybinės reikšmės gamtos objektas, kuris negali būti privatizuojamas. Taigi, praktikoje yra skundžiami viešojo administravimo subjektų administraciniai sprendimai, kuriuose nurodoma pašalinti neleistinus statinius, pavyzdžiui tvorą, argumentuojant, kad yra ribojama teisė į nuosavybę, tačiau toks argumentas visiškai nėra tinkamas, kadangi tai pažeidžia kitų asmenų teises, ribojamas pateikimas į viešąsias vietas, tokiais veiksmais siekiama privatizuoti gamtos objektus nepriklausančius asmeninės nuosavybės teise.

Išanalizavus Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nutartį darytina išvada, kad taikant administracinę atsakomybę už aplinkosaugos teisės pažeidimus ne visada yra privaloma įrodinėti padarytą žalą aplinkai. Tokiu atveju susiduriama su atsakomybės rūšies nustatymo problema, nes pagrindinis kriterijus skiriantis administracinę atsakomybę nuo baudžiamosios atsakomybės yra padarytos žalos dydis. „<...> įvertinus tai, kad Reglamentas yra teisės aktas, <...> pabrėžtina, jog, įvertinus Reglamento 32^1 punkto formuluotę, darytina išvada, jog, konstatuojant minėtų Reglamento nuostatų pažeidimą, nėra būtina įrodinėti atitinkamais subjekto veiksmais

[89] „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2016 m. gruodžio 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-1149-602/2016“, INFOLEX, žiūrėta 2020 m. kovo 26 d., https://www.infolex.lt/tp/1394475.
[90] *Ibid*

padarytą žalą aplinkai, gamtos ištekliams“[91]. Vadovaujantis Kuršių Nerijos nacionalinio parko apsaugos reglamento 32^1 punkto 1 dalimi, pagal kurią „Draudžiama statyti, laikyti ir naudoti apgyvendinimui, nakvynei, maitinimui ir kitiems tikslams vagonėlius ir kitus kilnojamuosius objektus ar įrenginius (konteinerius, nebenaudojamas transporto priemones, metalinius garažus), išskyrus atvejus, kai jie naudojami Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos nustatyta tvarka kaip laikinieji statiniai, reikalingi mokslo institucijų moksliniams stebėjimams ir tyrimams vykdyti, miškų ūkio veiklai, masiniams renginiams, turint nustatyta tvarka savivaldybių vykdomųjų institucijų išduotus leidimus, taip pat teisės aktuose numatytais atvejais“[92]. Darytina išvada, kad šiuo atveju atsakomybei kilti pakanka nors vieno veiksmo, pavyzdžiui, vagonėlio pastatymo. Taigi, ne visada yra būtina nustatinėti padarytą žalą, kartais pakanka pažeidimo fakto užfiksavimo. Tačiau kiekvienas atvejis yra individualus ir turėtų būti objektyviai analizuojamas.

Išanalizavus Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nutartį darytina išvada, kad jei asmeniui buvo suteikta klaidinga informacija konsultacijos metu, tai toks asmuo negali būti traukiamas administracinėn atsakomybėn už aplinkosaugos teisės pažeidimą. Tačiau tikėtina, kad praktikoje tuo gali būti piktnaudžiaujama. „<...> ANK 21 straipsnis numato, jog pagal šį kodeksą neatsako asmuo, kuris šiame kodekse numatyto administracinio nusižengimo požymių turinčią veiką padarė vadovaudamasis klaidinga oficialia konsultacija. Pažymėtina, jog asmuo tik tuomet neturi atsakyti už nusižengimą, jeigu jis padaro veiką iš anksto turėdamas viešojo administravimo subjekto konsultaciją, kuri buvo klaidinga. Nagrinėjamu atveju pareiškėjas jokios oficialios klaidingos konsultacijos ar informacijos iš atsakovo neturėjo. Pareiškėjas dėl atliekų kodu 16 01 20 (stiklas) perdavimo, rekomendacijų, patarimo į Alytaus RAAD konsultacijai nebuvo kreipęsis“[93]. Praktikoje yra bandoma išvengti administracinės atsakomybės už aplinkosaugos teisės pažeidimus, argumentuojant tuo, kad buvo gauta klaidinga informacija iš tam tikrų kompetentingų institucijų. Taigi, už neteisėtą veiklą, kuri padaryta dėl viešojo administravimo subjekto suteiktos klaidingos informacijos, asmuo negali būti traukiamas administracinėn atsakomybėn, tačiau reikia įrodyti, kad tikrai buvo kreiptasi informacijos ir ji buvo klaidinga. Šioje vietoje susiduriama su įrodinėjimo problemomis, kaip įrodyti informacijos klaidingumo faktą.

Išanalizavus Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nutartį darytina išvada, kad taikant administracinę atsakomybę už aplinkosaugos teisės pažeidimus prioritetas yra teikiamas aplinkos apsaugai, todėl net ir padarytas pažeidimas privačiame sklype turi būti pašalintas. „<...>

[91] „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2010 m. kovo 19 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-502-408/2010“, INFOLEX, žiūrėta 2020 m. kovo 26 d., https://www.infolex.lt/tp/154426.
[92] „Dėl Kuršių nerijos nacionalinio parko apsaugos reglamento patvirtinimo“, LRS, žiūrėta 2020 m. kovo 31 d., https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.181629/asr.
[93] „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. kovo 10 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-317-525/2020“, INFOLEX, žiūrėta 2020 m. gegužės 5 d., https://www.infolex.lt/tp/1867754.

aplinkybė, kad gruntą pareiškėjas išpylė jam asmeninės nuosavybės teise priklausančiame miške, pareiškėjo atsakomybės nepašalina“[94]. „Pareiškėjo teiginys, kad išvežti gruntą yra pavojinga, nes buvo surasti sprogmenys ir tai kelia pavojų dirbančiųjų gyvybei, nepašalina pareiškėjo pareigos nutraukti padarytą aplinkos apsaugos įstatymų pažeidimą. <...> Be to, darbų sauga privalo pasirūpinti pats pareiškėjas, kuriam įstatymu yra numatyta pareiga nutraukti aplinkos apsaugos įstatymų pažeidimą“[95]. Šioje situacijoje susiduriama su problema, ar tikrai galima reikalauti pašalinti aplinkosaugos teisės pažeidimą, jei tai kelia grėsmę asmens gyvybei. Iš esmės visa atsakomybė tenka pažeidėjui. Turi ne tik pašalinti aplinkosaugos teisės pažeidimą, bet ir pranešti atitinkamoms institucijoms apie sprogmenis. Taigi, nors Lietuvos Respublikos Konstitucijoje nurodyta, kad nuosavybė neliečiama, tačiau yra tam tikrų išimčių.

Išanalizavus Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nutartį darytina išvada, kad taikant administracinę atsakomybę už aplinkosaugos teisės pažeidimus yra susiduriama su įrodinėjimo problema. „Pažymėtina ir tai, kad, taikant administracinę atsakomybę už kurios nors vienos ar kelių ANK 255 straipsnio 1–8 dalyse nurodytų veikų padarymą, byloje privalo būti nustatytas ir įrodymais pagrįstas kiekvienos veikos padarymo faktas, nekeliant nė vienos iš minėtame ANK straipsnyje nurodytų veikų įrodinėjimui ir pagrindimui skirtingų (mažesnių ar didesnių) reikalavimų. Kadangi kiekviena iš ANK 255 straipsnyje nurodytų veikų turi savarankišką reikšmę, jos yra įrodinėjamos atskirai ir negali būti preziumuojamos iš kitų byloje įrodytų veikų. Teisėjų kolegija pažymi, kad administracinio nusižengimo padarymo faktas negali būti grindžiamas prielaidomis, todėl kiekvienas inkriminuojamas administracinio nusižengimo sudėties požymis turi būti pagrįstas įrodymais, kurių visuma neginčijamai patvirtina administracinėn atsakomybėn traukiamo asmens kaltę“[96]. Analizuojant aplinkosaugos teisės pažeidimą svarbu remtis faktinėmis aplinkybėmis ir teisės aktų normomis. Taip pat pažymima, kad „<...> atsakomybė pagal ANK 255 straipsnio 8 dalį gali būti taikoma tik jei prieš tai asmuo buvo įspėtas apie būtinybę dalyvauti eksploatuoti netinkamų transporto priemonių tvarkymo sistemoje. <...> minėto ANK straipsnio dispozicija administracinės atsakomybės kilimo su tokia sąlyga nesieja, toks teisinis reguliavimas negali būti grindžiamas ir kitais teisės aktais“[97]. Atsakomybei kilti pakanka veikos padarymo fakto. Įspėjimas nėra reikalingas, nes yra preziumuojama, kad vykdant tam tikrą veiklą, asmuo žinojo apie pareigą tvarkyti atliekas ir gresiančią administracinę atsakomybę už reikalavimų nesilaikymą. Taigi,

[94] „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2004 m. spalio 27 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-10-880-04“, INFOLEX, žiūrėta 2020 m. kovo 31 d., https://www.infolex.lt/tp/42241.
[95] *Ibid*
[96] *Ibid*
[97] „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. kovo 17 d. nutartis administracinio nusižengimo byloje Nr. 2AT-13-495/2020“, INFOLEX, žiūrėta 2020 m. gegužės 5 d., https://www.infolex.lt/tp/1866974.

taikant atsakomybę pagal Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 255 straipsnį, reikia nustatyti veikos padarymo faktą ir surinkti įrodymus, pagrindžiančius asmens kaltę.

Išanalizavus Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nutartį darytina išvada, kad taikant administracinę atsakomybę už aplinkosaugos teisės pažeidimus yra susiduriama su problema, kad ne visada yra aišku už kokią veiką asmuo yra traukiamas atsakomybėn. „<...> neaišku ar šis asmuo patrauktas administracinėn atsakomybėn už sukeltą aplinkos teršimą nepavojingomis atliekomis ar pavojingomis atliekomis ir, ar tos atliekos, kurių šalinimu pažeidžiant Atliekų tvarkymo taisyklių reikalavimus kaltinamas V. S. patenka į „atliekų“ sąvoką, apibrėžtą Atliekų tvarkymo įstatymo 2 straipsnio 4 punkte“[98]. Konkretumas, sistemingas informacijos rinkimas ir visų faktinių aplinkybių fiksavimas lemia proceso eigos sėkmingumą, siekiant išaiškinti aplinkosaugos teisės pažeidimą. Taigi, praktikoje ne visada yra tinkamai nurodoma koks aplinkosaugos teisės pažeidimas yra padarytas.

Išanalizavus Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nutartį darytina išvada, kad taikant administracinę atsakomybę už aplinkosaugos teisės pažeidimus susiduriama su problema, kad ne visada yra atsižvelgiama į faktinių aplinkybių visumą. „<...> vien tai, kad vietovėje, kurioje planuojama vykdyti ginčo ūkinę veiklą, anksčiau buvo vykdomas intensyvus kiaulių auginimas, savaime neleidžia konstatuoti naujos ginčo veiklos, kurios mastas ir intensyvumas yra žymiai mažesnis nei iki tol vykdytos, galimo reikšmingo poveikio „Natura 2000“ ar kitoms saugomoms teritorijoms“[99]. Būtina atsižvelgti į visas faktines aplinkybes. Anksčiau vykdytos veiklos negalima lyginti su dabar planuojama vykdyti veikla. „Kita pareiškėjo nurodoma aplinkybė, kad priimant ginčijamą Saugomų teritorijų tarnybos išvadą turėjo būti atsižvelgta į kitą tame pačiame objekte vykdomą ir planuojamą ūkinę veiklą, susijusią su fermos modernizavimu, iš esmės yra teisinga“[100]. Sutiktina su tokia teismo pozicija, kadangi moderni įranga yra saugesnė aplinkai. Tikėtina, kad aplinka bus mažiau teršiama. Taigi, svarbu yra išanalizuoti visas aplinkybes ir tik tada spręsti klausimą, ar tai bus aplinkosaugos teisės pažeidimas.

Išanalizavus Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nutartį darytina išvada, taikant administracinę atsakomybę už aplinkosaugos teisės pažeidimus ne visada yra atsižvelgiama į teisingumo principą. Transporto priemonės pripažinimas atlieka konstatuojant, kad ji netinkama eksploatuoti, ir dėl to privalo būti perduota atliekų tvarkytojui, yra laikytina įsiterpimu į asmens nuosavybės teisę, kadangi tuo savininkas iš esmės yra įpareigojamas sunaikinti savo nuosavybės

[98] „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2006 m. balandžio 5 d. nutartis byloje Nr. N-556-452-06“, INFOLEX, žiūrėta 2021 m. sausio 21 d., https://www.infolex.lt/tp/59823.
[99] „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2015 m. sausio 22 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-502-2102-14“, INFOLEX, žiūrėta 2021 m. sausio 22 d., http://www.infolex.lt/tp/988924.
[100] *Ibid*

objektą[101]. Tokia praktika yra visiškai neteisinga, kadangi šiuo atveju valstybė pažeidžia nuosavybės neliečiamumo principą. „Nagrinėjamu atveju teisinis pagrindas šiam įsiterpimui buvo nustatytas norminiame administraciniame akte, kuris yra pripažintas neteisėtu ir nebegali būti taikomas, todėl teisėje neliko pagrindo pripažinti ginčo transporto priemonę netinkama eksploatuoti ją priskiriant atliekoms. Vadinasi, ginčijamais aktais be teisinio pagrindo įsiterpiama į nuosavybės teisę, pripažįstant ginčo transporto priemonę netinkama eksploatuoti, todėl šis įsiterpimas neteisėtai suvaržo ir pažeidžia Konstitucijos 23 straipsnyje įtvirtintą asmens nuosavybės teisę bei yra nesuderinamas su teisinio tikrumo principu, reikalavimu administracinius aktus grįsti įstatymais“[102]. Tokiai teismo pozicijai pritartina, nes įpareigojimas transporto priemonę sunaikinti yra neteisingas, kadangi tai yra asmens nuosavybė, todėl asmuo turi pats nuspręsti ką su ja daryti. Jei transporto priemonė ir yra pripažinta netinkama eksploatuoti, tai nebūtinai turi būti sunaikinta, pavyzdžiui, gali būti parduodama dalimis. Taigi, nurodymas transporto priemonę (netinkamą eksploatuoti) sunaikinti pažeidžia ne tik konstitucinius principus, bet ir sukeliamos papildomos išlaidos transporto priemonės savininkui.

Išanalizavus Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nutartį darytina išvada, kad taikant administracinę atsakomybę už aplinkosaugos teisės pažeidimus susiduriama su problema, kai pažeidimas yra padarytas buvusio žemės sklypo savininko. „<...> kad tvoros statybos metu 1996 metais jau galiojo draudimas tverti tvoras vandens telkinio apsaugos juostoje ir pareiškėjas 2002 m. birželio 24 d. įgijęs nuosavybėn statinius ir žemės sklypą, taip pat įgijo pareigą žemės sklypą naudoti nepažeisdamas teisės aktų reikalavimų. Todėl bet kuriuo atveju nepriklausomai nuo to, kas pastatė tvorą, pareiškėjas, kaip žemės sklypo savininkas, privalo pašalinti padarytą pažeidimą nugriaudamas tvoros dalį, pastatytą vandens telkinio apsaugos juostoje“[103]. Su tokia teismo pozicija sutiktina, kadangi žemės sklypas priklauso ne buvusiam, o esamam savininkui, todėl jis ir yra atsakingas. Taip pat tvoros statymas vandens telkinio pakrantėje yra žalingas tuo, kad yra užtveriamas priėjimas prie vandens telkinio, kuris nėra privati nuosavybė. Tokiais ribojimais yra siekiama vandens telkinių krantus apsaugoti nuo erozijos[104]. Užtikrinama ir tam tikra prevencija. Taigi, administracinėn atsakomybėn už aplinkosaugos teisės pažeidimo pašalinimą yra atsakingas esamas žemės sklypo savininkas.

Išanalizavus Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nutartį darytina išvada, kad praktikoje susiduriama su problema, kad pažeidėjai bando išvengti administracinės atsakomybės ir

[101] „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. liepos 15 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-641-525/2020“, INFOLEX, žiūrėta 2020 m. rugsėjo 28 d., https://www.infolex.lt/tp/1904806
[102] *Ibid*
[103] „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2019 m. spalio 23 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-1002-261/2019“, INFOLEX, žiūrėta 2020 m. rugsėjo 28 d., https://www.infolex.lt/tp/1771621.
[104] *Ibid*

prašo nepagrįstai, nenurodant objektyvių priežasčių, pratęsti aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūno privalomojo nurodymo įvykdymo terminą. „<...> asmens, kuriam duotas privalomasis nurodymas, rašytiniu prašymu, jeigu jis dėl objektyvių priežasčių negali laiku įvykdyti šio nurodymo, nurodymo įvykdymo terminai gali būti pratęsti“[105]. Tačiau prašyme turi būti nurodytos aiškiai visos faktinės aplinkybės dėl ko negalima laiku įvykdyti nurodymo ir galima pateikti (jei yra) tai patvirtinančius dokumentus. Viena iš objektyvių priežasčių galėtų būti pažeidėjo susirgimas COVID-19 arba saviizoliacija. „Atsakovui su prašymu pratęsti nurodymo įvykdymo terminą iš esmės nebuvo pateikta jokių faktinių duomenų, įrodančių, kad dėl objektyvių priežasčių pareiškėjas negali įvykdyti galiojančio nurodymo. 2018 m. rugsėjo 26 d. prašyme yra nukrypstama nuo esmės – imperatyvo nurodyti objektyvias aplinkybes, paneigiančias nurodymo įvykdymo galimybę nustatytu laiku. Tai reiškia, kad pareiškėjas neįvykdė Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymo 22 straipsnio 1 dalyje apibrėžtos sąlygos, suponuojančios elgesio taisyklės taikymą, t. y. privalomojo nurodymo įvykdymo negalimumą nustatytu terminu nepagrindė objektyviomis priežastimis (įrodymais) – kodėl nustatytu terminu degiosios atliekos nebuvo perduotos (priduotos) atliekų tvarkytojui, turinčiam teisę tvarkyti šias atliekas, todėl pirmosios instancijos teismo padaryta išvada buvo visiškai pagrįsta“[106]. Taigi, privalomojo nurodymo neįvykdymas yra teisėtas pagrindas asmenį traukti administracinėn atsakomybėn už aplinkosaugos teisės pažeidimą.

Išanalizavus Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nutartį darytina išvada, kad taikant administracinę atsakomybę už aplinkosaugos teisės pažeidimus yra susiduriama su neaiškiomis teisės normomis. Žodžių junginys „didžiausias vienu metu leidžiamas laikyti atliekų kiekis“ negali būti tapatinamas su sąvoka „atliekų laikymas“, nes šių sąvokų pavadinimai, prasmės (turinys) ir paskirtis yra visiškai skirtingi[107]. Iš esmės, tai yra ir tam tikro ūkio subjekto neapdairumas, tačiau asmeniui, asmeniui, neturinčiam teisinio išsilavinimo, teisės normų interpretacija yra sudėtingas procesas.

Išanalizavus Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nutartį darytina išvada, kad praktikoje susiduriama su problema, kad ne visada aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūno privalomasis nurodymas yra aiškus ir pagrįstas teisės aktais (galiojančiomis redakcijomis). „<...> kad privalomasis nurodymas, kaip individualus administracinis aktas, turi būti pagrįstas ir teisėtas, t. y. <...>, jame turi būti aiškiai ir išsamiai nurodytos aplinkos apsaugą ir

[105] „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. rugsėjo 16 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-1688-556/2020“, INFOLEX, žiūrėta 2021 m. sausio 8 d., https://www.infolex.lt/tp/1923295.
[106] *Ibid*
[107] „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2019 m. vasario 21 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-628-662/2019“, INFOLEX, žiūrėta 2021 m. sausio 29 d., https://www.infolex.lt/tp/1700923#pa4.

gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių įstatymų ir kitų teisės aktų normos, kurių nurodoma laikytis, ar šių teisės aktų pažeidimai, tai pagrindžiančios nustatytos aplinkybės, <...> – ir trunkamąjį pažeidimą pagrindžiantys faktai“[108]. Aplinkosaugos teisės normų pažeidėjui turi būti aišku kas yra pažeista, kuo remiantis ir kokių veiksmų reikia imtis. Jei aplinkos apsaugos pareigūnai savo sprendimuose nesivadovauja aktualiomis teisės aktų redakcijomis, nenurodo kokio teisės akto norma buvo pažeista, atliekant pakartotinus patikrinimus neatlieka tam tikrų statinių ir jų atstumo nuo vandens telkinio krantų matavimo, tai pagrįstai gali būti daroma išvada, kad privalomasis nurodymas yra nepagrįstas nustatytais faktais. Užfiksuoti faktai yra, tačiau pagrindimo nėra.

Išanalizavus Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nutartį darytina išvada, kad norint įrodyti, kad aplinkosaugos teisės pažeidimas padarytas kito asmens susiduriama su problema, kad nėra pateikiami tai patvirtinantys įrodymai. Tokiu atveju pareiga pašalinti aplinkosaugos teisės pažeidimą tenka nekilnojamo turto savininkui. Jei privalomasis nurodymas nebus iki nurodyto termino įvykdytas, tai administracinėn atsakomybėn bus traukiamas tas asmuo, kuriam priklauso nekilnojamas turtas. Privalomo nurodymo surašymo metu, nesant priešingų įrodymų, būtent nekilojamo turto savininkui kyla pareiga užtikrinti aplinkos apsaugos reikalavimų laikymąsi ir perduoti naudotas padangas atliekų tvarkytojams[109]. Subjektas nustatomas iš Nekilnojamojo turto registro banko išrašo. Jei tam tikras pastatas yra nuomojamas, tai aplinkos apsaugos pareigūnui reikia pateikti nuomos sutartis. Taigi, asmuo, nepateikęs tam tikrų dokumentų aplinkos apsaugos pareigūnui, turi pareigą vykdyti privalomąjį nurodymą, t. y. pašalinti atliekas nustatyta tvarka ir pateikti tai patvirtinančius dokumentus.

Išanalizavus Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nutartį darytina išvada, kad taikant administracinę atsakomybę už aplinkosaugos teisės pažeidimus yra susiduriama su subjekto nustatymo, kuris yra atsakingas už tam tikros teritorijos priežiūrą, problema. Būtina nustatyti kas yra atsakingas už tam tikros teritorijos (pavyzdžiui, valstybinės reikšmės miško) prižiūrėjimą, nes priešingu atveju apsunkina administracinės atsakomybės taikymą. „Valstybinės reikšmės miškai – tai, be kita ko, miškai, Vyriausybės sprendimu priskirti valstybinės reikšmės miškams <...>. Pagal Miškų įstatymo 4 straipsnio 5 dalį, valstybinių miškų savininko teises ir pareigas įgyvendina Vyriausybė ar jos įgaliota Aplinkos ministerija. <...>, valstybinę miško žemę patikėjimo teise valdo miškų urėdijos, valstybinių rezervatų direkcijos, nacionalinių parkų direkcijos, savivaldybės, valstybės įmonės ir kiti juridiniai asmenys. Valstybinės miško žemės sklypai patikėjimo teise perduodami šiems subjektams Vyriausybės nutarimais valstybinėms funkcijoms įgyvendinti Žemės

[108] „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. vasario 12 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-1188-662/2020“, INFOLEX, žiūrėta 2021 m. sausio 29 d., https://www.infolex.lt/tp/1818764#pa4.
[109] „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2019 m. lapkričio 13 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-748-556/2019“, INFOLEX, žiūrėta 2021 m. sausio 29 d., https://www.infolex.lt/tp/1777714#pa4.

įstatymo nustatyta tvarka“[110]. Atsakingo subjekto nustatymas yra svarbu dėl privalomojo nurodymo vykdymo, kad būtų pašalintos atliekos, dėl kurių gali kilti gaisras.

Išanalizavus Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nutartį darytina išvada, kad ne visada aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnams sudaromos sąlygos patekti į privačias teritorijas kontrolei vykdyti. O tai apsunkina nustatyti aplinkosaugos teisės pažeidimus. „Pažymėta, kad aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę atliekantis pareigūnas neturėjo sąlygų aplinkos apsaugos valstybinei kontrolei vykdyti, t. y. remiantis AAVKĮ 20 straipsnio 1 dalies 4 punktu, egzistuoja veiksnys, sudarantis sąlygas aplinkos apsaugos įstatymų ir kitų teisės aktų pažeidimams atsirasti. Kadangi, remiantis AAVKĮ 17 straipsnio 2 dalimi, į privačias teritorijas aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnai turi teisę patekti (įeiti ar įvažiuoti) su teritorijos savininku, valdytoju ar jų įgaliotu atstovu, t. y. numatyta pasirinkimo teisė į kurį subjektą kreiptis, todėl UAB „<...>“ privalomuoju nurodymu teisėtai įpareigotas sudaryti visas sąlygas patekti į teritoriją ir patalpas, priklausančias UAB „<...>“[111]. Privalomasis nurodymas yra ne tik reikalavimas pašalinti aplinkosaugos teisės pažeidimą, bet ir užkardymas galimų pažeidimų. Taigi, aplinkosaugos pareigūnai vykdydami ūkio subjektų kontrolę, privalo nevaržomai pateikti į privačias teritorijas, kad galėtų patikrinti ar yra laikomasi aplinkosaugos teisės reikalavimų.

Išanalizavus Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nutartį darytina išvada, kad praktikoje aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūno privalomasis nurodymas ne visada yra pagrįstas faktinėmis aplinkybėmis. Privalomasis nurodymas negali būti paremtas vien prielaidomis (spėjimais), pažeidus šį reikalavimą, privalomasis nurodymas pripažįstamas neteisėtu, todėl aplinkybės, kurios yra privalomojo nurodymo juridinis pagrindas, turi būti įrodytos[112]. Teismas akcentuoja įrodinėjimo svarbą. Privalomojo nurodymo tinkamo pagrindimo faktiniais duomenimis aspektu svarbu tai, kad nagrinėjamu atveju buvo atliktas patikrinimas vietoje, kurio metu užfiksuoti faktiniai duomenys byloje nėra paneigti[113]. Privalomas nurodymas gali būti duodamas tik tada, kai realiai yra apžiūrima įvykio vieta ir užfiksuojamas pažeidimo faktas. „<...> pripažinta, jog Privalomasis nurodymas buvo surašytas, objektyviai neišsiaiškinus visų aplinkybių, nesurinkus duomenų, reikšmingų pagrįsto ir teisėto administracinio akto priėmimui, taip pažeidžiant VAĮ 3

[110] „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2019 m. rugpjūčio 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-1650-520/2019“, INFOLEX, , žiūrėta 2021 m. sausio 29 d., https://www.infolex.lt/tp/1754740#pa4.
[111] „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. lapkričio 14 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-1336-602/2017“, INFOLEX, žiūrėta 2021 m. sausio 22 d., https://www.infolex.lt/tp/1537914.
[112] „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. vasario 13 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A-246-602/2018“, INFOLEX, žiūrėta 2021 m. sausio 29 d., https://www.infolex.lt/tp/1570909#pa4.
[113] *Ibid*

straipsnio 1 dalies 2 punkte įtvirtintą objektyvumo principą“[114]. Taigi, visais atvejais svarbu, kad privalomasis nurodymas būtų pagrįstas objektyviais duomenis ir tinkamai motyvuotas.

Išanalizavus Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nutartį darytina išvada, kad aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūno privalomasis nurodymas ne visada yra išsamus ir aiškus. „<...> privalomajame nurodyme turi būti įvardyta, kokius pažeidimus ar jų pasekmes arba veiksnius, sudarančius sąlygas aplinkos apsaugos įstatymų ir kitų teisės aktų pažeidimams ar žalai aplinkai atsirasti, turi pašalinti asmuo, kuriam duodamas privalomasis nurodymas, arba kokias aplinkos atkūrimo priemones turi įgyvendinti asmuo, kuriam duodamas privalomasis nurodymas, ir per kokius terminus jis tai turi padaryti“[115]. Privalomasis nurodymas turi būti aiškus, nekeliantis klausimų. „<...>, atsakovas, teigdamas, kad Privalomasis nurodymas Nr. VR-17.6-2 buvo išduotas dėl to, kad pareiškėjas pažeidžia aplinkos apsaugos įstatymus ar kitus teisės aktus (pažeidimas yra trunkamasis) ir šiuos pažeidimus jis (pareiškėjas) privalo nutraukti bei pašalinti aplinkos apsaugos įstatymų ar kitų teisės aktų pažeidimų priežastis, turėjo Privalomajame nurodyme <...> konkrečiai nurodyti pareiškėjo daromą aplinkos apsaugos įstatymų ar kitų teisės aktų pažeidimą (-us), kurį pareiškėjas turi nutraukti ir pašalinti priežastis per nustatytą terminą. Tačiau Privalomajame nurodyme <...> nėra nurodytas pažeidimas (-ai) bei priežastys, kurias pareiškėjas turi pašalinti, todėl pirmosios instancijos teismas pagrįstai nurodė, kad kyla pagrįstų abejonių dėl Privalomuoju nurodymu <...> siekiamo tikslo“[116]. Praktikoje gana dažnai pasitaiko atvejų, kai privalomieji nurodymai netinkamai motyvuojami, trūksta konkretumo ir tikslumo.

Taigi, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikoje išskiriama juridinių asmenų atsakomybės problematika. Administracinės atsakomybės už aplinkosaugos teisės pažeidimus taikymą apsukina pažeidėjų pateikiami faktinę padėtį neatitinkantys duomenys; įrodymų grindimas ne faktais, o prielaidomis. Praktikoje ne visada yra aišku už kokią veiką asmuo yra traukiamas administracinėn atsakomybėn; ne visada atsižvelgiama į faktinių aplinkybių visumą ir teisingumo principą; susiduriama su aplinkos apsaugą reglamentuojančių teisės normų trūkumais (trūksta aiškumo, tikslumo); subjekto nustatymo, kuris yra atsakingas už tam tikros teritorijos priežiūrą, problema. Taip pat aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnų privalomuosiuose nurodymuose trūksta aiškumo ir išsamumo, o tai sukuria neigiamas pasekmes pažeidėjams, kurie neįvykdo privalomojo nurodymo ir yra traukiami teisinėn atsakomybėn. Atkreipiamas dėmesys, nors Konstitucijoje yra įtvirtintas nuosavybės neliečiamumo principas, tačiau prioritetas yra

[114] „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. vasario 13 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A-246-602/2018“, *supra note*, 110.
[115] „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. kovo 7 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-1181-520/2017“, INFOLEX, žiūrėta 2021 m. sausio 29 d., https://www.infolex.lt/tp/1438232#pa4.
[116] *Ibid*

teikiamas aplinkos apsaugai, todėl atsižvelgiant į protingumo ir teisingumo principus, padarytas aplinkosaugos teisės pažeidimas ir privačiame sklype turi būti pašalintas.

3.2. Administracinės atsakomybės už aplinkosaugos teisės pažeidimus probleminiai aspektai Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje

Išanalizavus Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo nutarimą darytina išvada, kad papildomas reikalavimas atliekų tvarkymo valstybinės reikšmės objektams, kuriuose perdirbti netinkamos komunalinės atliekos gali būti deginamos energijai gaminti, statymui – minimalaus 20 kilometrų atstumo nuo gyvenamosios teritorijos apribojimas nėra pakankama priemonė užtikrinti žmogaus teisę į švarią ir saugią aplinką. Teismas pažymi, kad „<...> toks Atliekų tvarkymo įstatymo 4 straipsnio 6 dalyje (2018 m. spalio 25 d. redakcija) įtvirtintas reikalavimas vertintinas kaip atliekų deginimo ūkinės veiklos ribojimas“[117]. Su tokia pozicija nesutiktina, kadangi ūkinė veikla negali būti visiškai neribojama, nes priešingu atveju kiltų pavojus ne tik aplinkai, bet ir patiems gyventojams. „Pažymėtina ir tai, kad, kaip minėta, pagal Atliekų tvarkymo įstatymo 4 straipsnio 6 dalį (2018 m. spalio 25 d. redakcija) atliekų tvarkymo valstybinės reikšmės objektuose gali būti deginamos ne bet kokios, o tik po rūšiavimo likusios ir perdirbti netinkamos energinę vertę turinčios komunalinės atliekos“[118]. Tačiau kyla klausimas kas užtikrins kokios atliekos bus vežamos į deginimo jėgaines ir kokia temperatūra bus deginamos atliekos. Dėl to aplinkosaugos pareigūnai turėtų dažniau tikrinti šių jėgainių veiklą. Visgi Konstitucinis Teismas pripažino, kad „Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo 4 straipsnio 6 dalis (2018 m. spalio 25 d. redakcija; TAR, 2018-10-29, Nr. 17068) tiek, kiek joje nustatyta, kad atliekų tvarkymo valstybinės reikšmės objektai, kuriuose kaip kuras energijai gaminti gali būti naudojamos ar planuojamos naudoti po rūšiavimo likusios ir perdirbti netinkamos energinę vertę turinčios komunalinės atliekos, gali būti statomi ne arčiau kaip 20 kilometrų atstumu nuo gyvenamosios teritorijos, taip pat tiek, kiek joje Lietuvos Respublikos Vyriausybei pavesta nustatyti atliekų tvarkymo objektų, kuriuose kaip kuras energijai gaminti gali būti naudojamos ar planuojamos naudoti po rūšiavimo likusios ir perdirbti netinkamos energinę vertę turinčios komunalinės atliekos, pripažinimo valstybinės reikšmės objektais kriterijus, prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 46 straipsnio 1, 3 dalims, konstituciniam teisinės valstybės principui“[119]. Vadinasi, atliekų deginimo jėgainės gali būti statomos nesilaikant 20 kilometrų atstumo, nors tai, pagal Lietuvos Respublikos Konstitucinį

[117] Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2020 m. vasario 18 d. nutarimas „Dėl atliekų deginimo jėgainių“, INFOLEX, žiūrėta 2020 m. kovo 31 d., http://www.infolex.lt/tp/1819155.
[118] *Ibid*
[119] *Ibid*

Teismą, neprieštarauja konstituciniam teisinės valstybės principui, tačiau visgi yra keliamas pavojus aplinkai. Tokiu atveju yra suvaržomas administracinės atsakomybės taikymas.

Išanalizavus Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo nutarimą darytina išvada, kad rūpintis aplinka yra kiekvieno valstybės gyventojo pareiga. „Apibendrinant Atliekų tvarkymo įstatyme nustatytą teisinį reguliavimą konstatuotina, kad atliekų tvarkymo veikloje dalyvaujantys subjektai, *inter alia* alyvos gamintojai ir importuotojai, yra atsakingi už tai, kad su alyvos atliekų tvarkymu susijusi jų veikla atitiktų atliekų tvarkymo prioritetų eiliškumą <...>. Atliekų tvarkymo prioritetų eiliškumas taikomas atsižvelgiant į aplinkos apsaugos principus, išteklių apsaugą, taip pat į bendrą poveikį aplinkai, visuomenės sveikatai. Šiame kontekste pažymėtina, kad reguliuodamas atliekų tvarkymo organizavimą kaip vieną iš ūkinės veiklos rūšių, įstatymų leidėjas turi atsižvelgti į tai, kad netinkamai tvarkomos atliekos sukelia grėsmę aplinkai, žmonių ir visuomenės sveikatai, taip pat turi paisyti racionalaus gamtos išteklių naudojimo imperatyvo. Todėl, vykdant Atliekų tvarkymo įstatymą, gali būti nustatyta ūkinės veiklos subjektų pareiga, esant techninėms galimybėms, atliekas pirmiausia perdirbti taip, kad iš jų būtų galima pagaminti tos pačios ar kitos paskirties produktus, o nesant galimybės jų perdirbti – kitaip jas panaudoti nekeliant reikšmingo neigiamo poveikio žmonių, visuomenės sveikatai, aplinkai“[120]. Atliekų tvarkymas yra privalomas, pasirinkimo galimybės tvarkyti ar netvarkyti nėra. Tačiau susiduriama su administracinės atsakomybės veiksmingumo problema. Nes patraukus tam tikrą subjektą administracinėn atsakomybėn už aplinkosaugos teisės pažeidimą ir paskyrus ekonominę sankciją, pažeidimai vis tiek yra sistemingai kartojami. Šiai problemai reikėtų skirti daugiau dėmesio.

Išanalizavus Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo nutarimą darytina išvada, kad aplinkos apsauga turėtų būti valstybės prioritetas. „<...> kad iš Konstitucijos 54 straipsnio kyla pareigos ir visiems Lietuvos Respublikos teritorijoje esantiems asmenims: jie privalo susilaikyti nuo tokių veiksmų, kuriais būtų daroma žala žemei, jos gelmėms, vandeniui, orui, augalijai ir gyvūnijai; įstatymų leidėjas turi uždrausti veiksmus, kuriais daroma žala natūraliai gamtinei aplinkai, jos objektams, ir nustatyti teisinę atsakomybę už tokius veiksmus“[121]. Visuomenė žino, kad aplinkos apsauga yra kiekvieno pareiga, bet to nesureikšmina, yra linkę nusižengti. Pavyzdžiui, pievų degininimas, kiekvienais metais šių pažeidimų tik daugėja. Baudų skyrimas irgi nėra veiksmingas. Iš to kyla klausimas kaip sukurti efektyvų teisinį reguliavimą aplinkos apsaugos srityje, kad administracinės atsakomybės taikymas būtų efektyvus.

[120] Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2014 m. gegužės 9 d. nutarimas „Dėl įpareigojimo tvarkyti alyvos atliekas“, LR KT, žiūrėta 2020 m. kovo 31 d., LRKT, https://www.lrkt.lt/lt/teismo-aktai/paieska/135/ta21/content.
[121] Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2014 m. kovo 13 d. sprendimas „Dėl prašymo ištirti kai kurių Lietuvos Respublikos Aplinkos apsaugos įstatymo nuostatų atitiktį Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, LR KT, žiūrėta 2020 m. kovo 31 d., https://www.lrkt.lt/lt/teismo-aktai/paieska/135/ta40/content.

Išanalizavus Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo nutarimą darytina išvada, kad ne tik oras, vandens telkiniai ar augmenija turi būti saugomi, bet ir gyvūnija: „<...> Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, jog pagal Konstituciją natūrali gamtinė aplinka, *inter alia* gyvūnija, yra visuotinę reikšmę turinti nacionalinė vertybė. <...> valstybė, siekdama užtikrinti šį viešąjį interesą ir reguliuodama ūkinę veiklą, gali nustatyti specifines ūkinės veiklos sąlygas, procedūras, kontrolės priemones, taip pat tam tikrus ūkinės veiklos, susijusios su atitinkamų gamtos išteklių naudojimu, apribojimus ar draudimus“[122]. Šiuo atveju įstatymo leidėjas numato itin griežtus apribojimus ir draudimus žuvininkystės srityje, kurių nesilaikymas užtraukia administracinę atsakomybę. Šią sritį svarbu kontroliuoti dėl to, kad nebūtų išeikvoti žuvų ištekliai. „Pareiškėjo abejonės dėl ginčijamo teisinio reguliavimo atitikties nurodytoms Konstitucijos nuostatoms grindžiamos iš esmės tuo, kad įstatymų leidėjas, Žemės ūkio ministerijai pavesdamas nustatyti kriterijus, pagal kuriuos suteikiama teisė į žvejybos kvotą verslinei žvejybai tam tikrame vidaus vandenų telkinyje, nesilaikė iš Konstitucijos kylančio reikalavimo, kad esminės ūkinės veiklos sąlygos, ūkinės veiklos laisvės ribojimas turi būti įtvirtinti ne žemesnės galios nei įstatymas teisės akte“[123]. Kyla problema dėl administracinės atsakomybės taikymo, nes reikalavimai buvo įtvirtinti ne įstatymu, o rekomendacijose, kurios nėra privalomojo pobūdžio.

Išanalizavus Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo nutarimą darytina išvada, kad ūkio subjektai užsiimantys licencijuojama veikla privalo veikti atsakingai, žinoti ir laikytis teisės aktų reikalavimų: „<...> darytina prezumpcija, kad visi ūkio subjektai, pagal turimas licencijas užsiimantys licencijuojama veikla, žino ir supranta teisės aktuose įtvirtintas sąlygas, kurių privalo laikytis, taip pat žino, kad pažeidus tam tikras iš šių sąlygų, jiems bus taikomos įstatymų nustatytos sankcijos, kartu ir prevencinio poveikio priemonės; ūkinės veiklos laisvė ne tik gali, bet paprastai ir turi būti ribojama (taip pat ir taikant uždraudimo sankcijas)[124]“. Sutiktina su šia pozicija, kadangi prieš užsiimant tam tikra veikla reikia būti susipažinusiam su teisės aktais. „Kartu pažymėtina ir tai, kad ginčijama Atliekų tvarkymo įstatymo 34^{23} straipsnio 19 dalies 6 punkto nuostata yra neaiški ir ją galima aiškinti nevienareikšmiškai: viena vertus, ja nustatyta, kad pagrindas panaikinti licencijos galiojimą yra 3 per paskutinius dvejus metus gauti įspėjimai apie galimą licencijos galiojimo sustabdymą, kita vertus, trečias per dvejus metus gautas įspėjimas apie galimą licencijos galiojimo sustabdymą suponuoja visišką licencijuojamos veiklos nutraukimą (t. y. licencijos galiojimo

[122] Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2018 m. gegužės 24 d. nutartis „Dėl kriterijų, pagal kuriuos suteikiama teisė į žvejybos kvota vidaus vandenyse, nustatymo“, LR KT, žiūrėta 2020 m. kovo 31 d., https://www.lrkt.lt/lt/teismo-aktai/paieska/135/ta1834/content.

[123] *Ibid*

[124] Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2017 m. gegužės 30 d. nutarimas „Dėl pagrindo panaikinti atliekų tvarkymo organizavimo licencijos galiojimą“, LR KT, žiūrėta 2020 m. kovo 31 d., https://www.lrkt.lt/lt/teismo-aktai/paieska/135/ta1711/content.

panaikinimą) ir neatitinka savo paskirties, kuri, kaip minėta, yra įspėti apie galimą licencijos galiojimo sustabdymą, jeigu nebus pašalinti licencijas išduodančios institucijos nurodyti pažeidimai“[125]. Atliekų tvarkymo 34[23] straipsnio 19 dalies 6 punkto nuostata turėtų būti koreguojama, suteikiant vienareikšmiškumą. Taigi, praktikoje susiduriama su aplinkos apsaugą reglamentuojančių teisės aktų normų daugiareikšmiškumu, o tai apsunkiną administracinės atsakomybės taikymą.

Išanalizavus Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo nutarimą darytina išvada, kad nuosavybės teisė nėra absoliuti: „<...> ji gali būti įstatymu ribojama dėl nuosavybės objekto pobūdžio, dėl padarytų teisei priešingų veikų, dėl visuomenei būtino ir konstituciškai pagrįsto poreikio ir (arba) dėl kitų priežasčių, kai neapribojus šios teisės nebūtų galima apsaugoti Konstitucijoje įtvirtintų vertybių, būtų pakenkta viešajam interesui“[126]. Prioritetas yra teikiamas aplinkos apsaugai. Aplinkosaugos teisės pažeidimas padarytas privačioje nuosavybėje taip pat turi būti pašalintas. „Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad įstatymų leidėjas, siekdamas užtikrinti Konstitucijos ginamą viešąjį interesą, *inter alia* natūralios gamtinės aplinkos, atskirtų gamtos objektų, saugomų teritorijų ir vertingų vietovių apsaugą, tinkamą, racionalų žemės, miškų ir vandens telkinių naudojimą, gali numatyti įvairias poveikio priemones, kuriomis siekiama pašalinti statybos, pažeidžiančios teisės aktų reikalavimus, pasekmes. Tokios priemonės gali būti *inter alia* įpareigojimas statomą (pastatytą) statinį nugriauti arba jį reikiamai pertvarkyti (dalį statinio nugriauti, perstatyti ir pan.). Nustatant tokias priemones turi būti laikomasi proporcingumo principo, pagal kurį įstatymuose numatytos priemonės turi atitikti siekiamus visuomenei būtinus ir konstituciškai pagrįstus tikslus. Jos turi būti būtinos siekiant apsaugoti kitų asmenų teises bei laisves, Konstitucijoje įtvirtintas vertybes ir (arba) konstituciškai svarbius tikslus“[127]. Taikant administracinę atsakomybę svarbu atsižvelgti į proporcingumo principą. Praktikoje taikant administracinę atsakomybę už aplinkosaugos teisės pažeidimus visgi susiduriama su nuosavybės teisės pažeidimo problemomis.

Išanalizavus Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartį darytina išvada, kad aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnams negali būti apribota teisė patekti į tam tikras patalpas kontrolei vykyti, tačiau praktikoje pasitaiko atvejų, kai ši pareigūnų teisė yra pažeidžiama. Į įmonę, nepriklausomai nuo jos nuosavybės formos, aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnai turi

[125] Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2017 m. gegužės 30 d. nutarimas „Dėl pagrindo panaikinti atliekų tvarkymo organizavimo licencijos galiojimą“, *supra note,* 124.
[126] Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2011 m. sausio 31 d. nutarimas „Dėl statybos, pažeidžiančios teisės aktų reikalavimus, teisinių pasekmių“, žiūrėta 2020 m. kovo 31 d., https://www.lrkt.lt/lt/teismo-aktai/paieska/135/ta144/content.
[127] *Ibid*

teisę patekti ir be jos savininko, valdytojo ar jų įgalioto atstovo[128]. Su šia teismo pozicija sutiktina, kadangi tai yra ne klientai, o valstybinės kontrolės pareigūnai, kurie atvyksta su tikslu tikrinti ar laikomasi aplinkos apsaugą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų. Taip pat, šie vizitai turėtų būti nepranešus apie numatomą patikrinimą, nes priešingu atveju yra didelė tikimybė „paslėpti" daromą aplinkosaugos teisės pažeidimą ir išvengti administracinės atsakomybės. Taip pat, kiekvienas atvejis, kai sudaromos kliūtys patekti į įmonę valstybinės kontrolės pareigūnams, išskyrus objektyvias priežastis (pavyzdžiui, karantinas ir pan.), turėtų būti traktuojamas kaip galimo aplinkosaugos teisės pažeidimo slėpimas.

Išanalizavus Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartį darytina išvada, kad aplinkos apsaugą reglamentuojančiuose teisės aktuose trūksta aiškumo, o tai apsunkina atsakomybės taikymą. „<...> teisinis reguliavimas nėra visiškai aiškus ir teisinio išsilavinimo neturintis asmuo gali nesuprasti visų konkrečių atvejų ir išimčių, kada taršos leidimas pagal taršos leidimų išdavimo taisykles yra būtinas, o kada ne"[129]. Tokiu atveju susiduriama su atsakomybės taikymo problema. „Tačiau, kaip matyti iš kaltinime nurodytų teisės aktų, kurių nuostatų pažeidimai inkriminuoti pareiškėjui, juose reikalavimas turėti taršos leidimą iš esmės siejamas išskirtinai su įrenginio (stacionaraus technikos objekto), kurio sąvoka apibrėžta taršos leidimų išdavimo taisyklių 4.4 papunktyje ir kuris atitinka Taisyklių 1 priede išvardintus kriterijus, eksploatavimu. Viena vertus, nei administracinio teisės pažeidimo protokole, nei nutarime administracinio teisės pažeidimo byloje, nei pirmosios instancijos teismo nutartyje įrenginio (stacionaraus technikos objekto), kuriam eksploatuoti reikalingas taršos leidimas, naudojimas savo veikloje pareiškėjui nėra inkriminuotas, kita vertus, minėta, kad byloje nenustatyta, kad toks įrenginys lauko teritorijoje <...>, kurioje veiklą vykdė <...>, buvo eksploatuojamas. Taigi, pagal byloje nustatytas tokias faktines aplinkybes padarius išvadą, kad pareiškėjas, būdamas <...> direktorius, eksploatavo įrenginį ir vykdė veiklą – nerūšiuotas mišrias statybos griovimo atliekas sandėliavo ir saugojo lauko teritorijoje Vilniuje, – neturėdamas šiai veiklai skirto taršos leidimo, pareiškėjui buvo inkriminuoti netinkamų norminių teisės aktų pažeidimai"[130]. Teisės normos turėtų būti aiškios, nekeliančios dvejonių. Nes tada kyla klausimas, ar teisinga taikyti administracinę atsakomybę, jei asmuo neįgyvendino teisės normų reikalavimų, kurios pačios yra klaidinančios. Teisės normose turėtų būti kuo daugiau tikslumo, mažiau vertinamųjų požymių, kad jos būtų suprantamos ir teisinio išsilavinimo neturintiems asmenims.

---

[128] „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. vasario 9 d. nutartis administracinio nusižengimo byloje Nr. 2AT-14-139/2016", INFOLEX, žiūrėta 2020 m. kovo 31 d., https://www.infolex.lt/tp/1212957.

[129] „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. lapkričio 28 d. nutartis administracinio nusižengimo byloje Nr. 2AT-59-976/2017", INFOLEX, žiūrėta 2020 m. kovo 31 d., https://www.infolex.lt/tp/1548236.

[130] *Ibid*

Išanalizavus Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartį darytina išvada, kad praktikoje susiduriama su problema, kai asmens kaltė yra grindžiama ne įrodymais, o prielaidomis. „Jei skirtingos valdžios institucijos (jų pareigūnai), vertindamos traukiamo administracinėn atsakomybėn asmens atliktų tų pačių veiksmų teisėtumą ir spręsdamos jo kaltumo klausimą, laikosi iš esmės prieštaraujančių viena kitai pozicijų, tai yra pagrindas išvadai, kad asmens kaltinimas grindžiamas ne pakankamais neginčijamais įrodymais, bet abejonėmis, kurios turi būti aiškinamos atsakomybėn traukiamo asmens naudai. Bet kokios valstybės institucijos padarytos klaidos riziką turi prisiimti pati valstybė ir dėl tokios klaidos padaryta žala negali būti atlyginama kaltinto asmens sąskaita“[131]. Taigi, asmuo gali išvengti atsakomybės, jei kaltė bus grindžiama ne įrodymais. Veika turėtų būti tiriama atsakingai, fiksuojant visas faktines aplinkybes, įrodymus, nes priešingu atveju aplinkosaugos teisės pažeidimą padaręs asmuo nebus patrauktas atsakomybėn.

Išanalizavus Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartį darytina išvada, kad taikant administracinę atsakomybę už aplinkosaugos teisės pažeidimą yra būtina nustatyti pažeidėjo kaltę: „Pažymėtina, kad traukiant asmenį atsakomybėn pagal Administracinių nusižengimų kodekso 317 straipsnio 2 dalį, be aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūno pakartotinai duotame privalomajame nurodyme nustatytų reikalavimų neįvykdymo laiku fakto, turi būti nustatyta ir pažeidėjo kaltė, t. y. tyčia arba neatsargumas. Asmens kaltę dėl laiku neįvykdytų aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūno pakartotinai duotame privalomajame nurodyme nustatytų reikalavimų gali šalinti tai, kad asmuo neturi (neturėjo) objektyvių galimybių įvykdyti šiuos reikalavimus. Vien tai, kad buvo laiku neįvykdyti aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūno pakartotinai duotame privalomajame nurodyme nustatyti reikalavimai, dar nereiškia, kad asmens veikoje yra Administracinių nusižengimų kodekso 317 straipsnio 2 dalyje nustatyta administracinio nusižengimo sudėtis. Turi būti nustatyta, kad asmuo turėjo realią, objektyvią galimybę laiku šiuos reikalavimus įvykdyti. Šiame kontekste atkreiptinas dėmesys į tai, kad, sprendžiant dėl administracinėn atsakomybėn traukiamo asmens kaltės pagal Administracinio nusižengimo kodekso 317 straipsnio 2 dalį, ne mažiau yra svarbios aplinkybės, apibūdinančios kaltininko veiksmus, pastangas, siekiant įvykdyti aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūno pakartotinai duotame privalomajame nurodyme nustatytus reikalavimus“[132]. Šioje situacijoje susiduriama su problema, pagal Aplinkos apsaugos įstatymą civilinė atsakomybė ūkio subjektams gali būti taikoma neatsižvelgiant į kaltę, o pagal Administracinių nusižengimų kodeksą ūkio subjektams jau yra būtina nustatyti kaltę. Todėl yra teigtina, kad būtų tikslinga ir

[131] „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. lapkričio 28 d. nutartis administracinio nusižengimo byloje Nr. 2AT-59-976/2017“, *supra note,* 127.

[132] „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. kovo 19 d. nutartis administracinio nusižengimo byloje Nr. 2AT-20-697/2019“, INFOLEX, žiūrėta 2020 m. kovo 31 d., https://www.infolex.lt/tp/1709902.

administracinėje teisėje taikyti ūkio subjektams atsakomybe be kaltės (tik už pavojingiausius aplinkosaugos teisės pažeidimus).

Taigi, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo praktikoje yra susiduriama su šiomis problemomis: administracinės atsakomybės veiksmingumo problema ir aplinkos apsaugą reglamentuojančių teisės aktų normų daugiareikšmiškumu. Pabrėžiama proporcingumo principo svarba. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje taip pat yra susiduriama su neaiškiomis teisės normomis, reglamentuojančiomis aplinkos apsaugą, kurios apsunkina administracinės atsakomybės taikymą. Išlieka aktuali ūkio subjekto atsakomybės problema.

Apibendrinant galima daryti išvadą, kad teismų praktikoje tampa aktuali kaltės, kaip vieno iš administracinės atsakomybės subjektyviųjų požymių, nustatymo problema. Įdomu ir tai, kad Aplinkos apsaugos įstatyme ūkio subjektui yra numatyta civilinė atsakomybė neatsižvelgiant į kaltę. Tačiau Administracinių nusižengimų kodekse tokios galimybės nėra, kaltė yra viena iš privalomųjų veikos sudėties nustatymo elementų. Taip pat susiduriama su aplinkos apsaugą reglamentuojančių teisės normų dviprasmiškumu, kuriose trūksta tikslumo ir konkretumo, o tai apsunkina administracinės atsakomybės taikymą. Administracinė atsakomybė už aplinkosaugos teisės pažeidimus turėtų būti taikoma atsižvelgiant į teisingumo ir proporcingumo principus.

IŠVADOS

1. Administracinė atsakomybė neturėtų būti suprantama tik kaip administracinių nuobaudų skyrimas, ši atsakomybės rūšis atlieka ir tam tikrą prevencinę funkciją, turint tikslą – užkardyti galimus aplinkosaugos teisės pažeidimus. Susiduriama su atsakomybėn trauktino asmens nustatymo problema. Ypač problemiška yra juridinių asmenų teisinė atsakomybė. Administracinėn atsakomybėn turėtų būti traukiamas tik juridinio asmens vadovas, kadangi juridinis asmuo yra tik teisinė fikcija. Tačiau praktikoje visgi administracinėn atsakomybėn yra traukiamas ne tik juridinio asmens vadovas (pagal Administracinių nusižengimų kodeksą), bet ir pats juridinis asmuo (pagal Aplinkos apsaugos įstatymą).
2. Užsienio valstybėse taikant administracinę atsakomybę už aplinkosaugos teisės pažeidimus yra susiduriama su įrodinėjimo problema. Problemiška yra tai, kad administracinėn atsakomybėn gali būti traukiamas tik tas subjektas, kuris žinojo apie daromą veiką, kurios metu atsirado tarša, jo nuosavybėje. Tam tikro objekto savininkas atsakomybėn turėtų būti traukiamas neatsižvelgiant į žinojimo faktą, kadangi aplinkos apsauga yra kiekvieno piliečio pareiga. Taip pat yra susiduriama su aplinkosaugos teisės pažeidimų pakartotinumo problematika.
3. Susiduriama su non bis in idem principo (už vieną teisės pažeidimą draudžiama bausti du kartus) taikymo problema, kadangi aplinkosaugos teisės pažeidimą padaręs juridinis asmuo traukiamas atsakomybėn pagal Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymą, o juridinio asmens vadovas – pagal Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodeksą. Tokia situacija sudaro pagrindą manyti, kad yra pažeidžiamas non bis in idem principas. Nors teismai yra pripažinę, kad tai nėra šio principo pažeidimas. Pagrindiniai kriterijai skiriantys administracinę ir baudžiamąją atsakomybę yra žalos dydis bei pavojingumo laipsnis. Diskursas kyla dėl žalos aplinkai dydžio nustatymo, nes neaišku ar visada objektyviai veika pripažįstama mažareikšme, todėl kiekvienas atvejis turi būti tiriamas atsakingai, vadovaujantis teisingumo, proporcingumo, lygiateisiškumo ir skaidrumo principais.
4. Administracinės atsakomybės už aplinkosaugos teisės pažeidimus problematika teismų praktikoje susijusi su kaltės, kaip vieno iš administracinės atsakomybės subjektyviųjų požymių, nustatymo problema. Praktikoje, nesurinkus pakankamai įrodymų, asmens kaltė yra grindžiama prielaidomis, o tai apsunkina administracinės atsakomybės taikymą. Konkretumas, sistemingas informacijos rinkimas ir visų faktinių aplinkybių fiksavimas lemia proceso eigos sėkmingumą, siekiant išaiškinti aplinkosaugos teisės pažeidimą.

Aplinkos apsaugos įstatyme ūkio subjektui yra numatyta civilinė atsakomybė neatsižvelgiant į kaltę. Tačiau Administracinių nusižengimų kodekse tokios galimybės nėra, kaltė yra viena iš privalomųjų veikos sudėties nustatymo elementų. Teigtina, kad administracinėje atsakomybėje už aplinkosaugos teisės pažeidimus būtų tikslinga įteisinti atsakomybę be kaltės. Taip pat aplinkos apsaugą reglamentuojančios teisės normos turėtų būti aiškios, nekeliančios dvejonių, suprantamos ir teisinio išsilavinimo neturintiems asmenims.

PASIŪLYMAI

1. Siūlytina aplinkos apsaugos srityje atsisakyti juridinio asmens administracinės atsakomybės instituto. Administracinėn atsakomybėn už aplinkosaugos teisės pažeidimus traukti tik juridinio asmens vadovą. Taip būtų išvengta situacijos, kai padariusiam tam tikrą veiką juridiniam asmeniui yra taikoma ekonominė sankcija pagal Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymą, ir iš esmės už tą pačią veiką pagal Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodeksą dar baudžiamas vadovas. Kadangi juridinis asmuo yra teisinė fikcija, tai iš esmės baudžiamas du kartus juridinio asmens vadovas. Todėl būtų tikslinga papildyti Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 2 straipsnį nauja antra dalimi ir ją išdėstyti taip: „Už ūkio subjektų padarytas veikas (aplinkosaugos srityje) atsako juridinio asmens vadovas". Buvusią antrą dalį laikyti trečia dalimi.
2. Pakeisti Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 12 straipsnio 2 d. ir ją išdėstyti taip: „Administracinis nusižengimas laikomas mažai pavojingu tada, kai asmuo prisipažįsta padaręs veiką, padeda ją išaiškinti, nuoširdžiai gailisi, nepadaryta turtinė žala arba ji iš karto atlyginama, nenustatyta sunkinančių aplinkybių. Būtina vadovautis teisingumo, proporcingumo ir skaidrumo principais". Nustačius kriterijus, kuriais vadovaujantis veika bus laikoma mažai pavojinga, bus išvengta piktnaudžiavimų atvejų, kai aplinkosaugos teisės pažeidimas nepagrįstai pripažįstamas mažareikšmiu.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

Teisės aktai:

1. „Lietuvos Respublikos Konstitucija“. TAR. Žiūrėta 2020 m. kovo 19 d. https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.47BB952431DA/asr.
2. Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso patvirtinimo ir įsigaliojimo įstatymas. Baudžiamasis kodeksas“. LRS. Žiūrėta 2020 m. kovo 17 d. https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.111555.
3. „Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. Antroji knyga. Asmenys“. INFOLEX. Žiūrėta 2020 m. kovo 20 d., http://www.infolex.lt/ta/20799.
4. „Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo tvarkos įstatymas. Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodeksas“. Žiūrėta 2020 m. kovo 17 d. https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/b8d908c0215b11e58a4198cd62929b7a/asr.
5. „Europos Sąjungos sutarties suvestinė redakcija“. EUR-LEX. Žiūrėta 2020 m. kovo 19 d. https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:12008M/TXT&from=EN.
6. „Konvencija dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimant sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais“. LRS. Žiūrėta 2020 m. spalio 14 d. https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.133597.
7. „Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymas“. TAR. Žiūrėta 2020 m. kovo 19 d. https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.2493/asr.
8. „Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymas“. LRS. Žiūrėta 2020 m. rugsėjo 16 d.https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.171182/asr.
9. „Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas“. TAR. Žiūrėta 2020 m. kovo 19 d. https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.0BDFFD850A66/asr.
10. „Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymas“. LRS. Žiūrėta 2020 m. rugsėjo 16 d.https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.171182/asr.
11. „Įsakymas dėl Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo 34^{25} straipsnio pažeidimų mažareikšmiškumo kriterijų patvirtinimo“. TAR. Žiūrėta 2020 m. kovo 21 d. https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/6c9b0740d91511e89a31865acf012092/asr.
12. „Įsakymas dėl Kuršių nerijos nacionalinio parko apsaugos reglamento patvirtinimo“. LRS. Žiūrėta 2020 m. kovo 31 d. https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.181629/asr.

Moksliniai šaltiniai:

13. Bareikienė, Daiva ir Štareikė, Eglė. „Atliekų rūšiavimo teisinio reguliavimo aspektai“. *Visuomenės saugumas ir viešoji tvarka (9)* 2013: 48. https://repository.mruni.eu/bitstream/handle/007/14896/Bereikien%20.pdf?sequence=1.
14. Dambrauskienė, Aušra. „Ultima ratio principo įgyvendinimas kriminalizuojant veikas Lietuvos respublikos baudžiamajame kodekse“. Daktaro disertacija, Vilniaus universitetas, 2017.http://talpykla.elaba.lt/elabafedora/objects/elaba:24866994/datastreams/MAIN/content.
15. Gaidys, Gintaras. „Žmogaus teisė į sveiką aplinką: šios teisės atsiradimo ir formavimosi teisinės prielaidos Europos Sąjungoje“. *Jurisprudencija* 93, 3 (2007): 67. https://www3.mruni.eu/ojs/jurisprudence/article/view/2751/2555.
16. Kropiewnicka, Martyna ir Ostrowiecki, Dariusz. „Administrative and civil liability for damage caused by the impact on the environment“. *Polish Yearbook of Environmental Law* 3, (2013): 90-91. https://apcz.umk.pl/czasopisma/index.php/PYEL/article/view/862.
17. Meškys, Linas. „Juridinių asmenų administracinė atsakomybė aplinkosaugos srityje griežtos atsakomybės doktrinos įtvirtinimo galimybė“. *Jurisprudencija* 9, 87 (2006): 80. http://www3.mruni.eu/padaliniai/leidyba/jurisprudencija/9(87).pdf
18. Monkevičius, Eduardas. „Aplinkosaugos santykių teisinio reguliavimo problemos“. *Jurisprudencija* 112, 10 (2008): 9. https://www3.mruni.eu/ojs/jurisprudence/article/view/1755/1641.
19. Sudavičius, Bronius. „Savivaldybių specialiosios aplinkos apsaugos rėmimo programos: teisinio reguliavimo probleminiai aspektai“. *Jurisprudencija* 21, 4, (2014): 1157. https://www3.mruni.eu/ojs/jurisprudence/article/view/4021/3822.
20. Žvaigždienė, Indrė. „Europos tarybos ir Europos parlamento direktyva dėl aplinkosauginės atsakomybės, atsižvelgiant į prevenciją ir žalos aplinkai atlyginimą, bei šios direktyvos įtaka Lietuvos ekologinei teisei“. *Teisė* 56, (2005): 103. https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2005~1367155720968/J.04~2005~1367155720968.pdf.
21. Žvaigždinienė, Indrė. „Aplinkos apsauga žmogaus teisių kontekste“. *Teisė* (2011) 78: 157. https://www.journals.vu.lt/teise/article/view/183/145.

Specialioji literatūra:

22. Aleknavičius, Pranas. *Aplinkosaugos ir aplinkotvarkos teisė.* Kaunas: Ardiva, 2008. https://zua.vdu.lt/wp-content/uploads/2019/07/aplinkosaugos_ir_aplinkotvarkos_teise_0.pdf.

23. Kalašnykas, Remigijus. *Administracinė atsakomybė.* Vilnius: 2010. https://vma.mruni.eu/mod/page/view.php?id=31884&inpopup=1.
24. Monkevičius, Eduardas, Algimantas Miškinis, Linas Meškys, Ignas Vėgėlė, Agnė Murauskaitė. *Aplinkosaugos teisė*. Vilnius: Justitia, 2011.
25. Šedbaras, Stasys. *Administracinė atsakomybė.* Vilnius: Justitia, 2005.
26. Venckus, Zenonas. *Aplinkos apsaugos politika ir teisė.* Vilnius: Technika, 2008.

Teismų praktika:

27. „Klaipėdos apygardos teismo 2012 m. kovo 6 d. nutartis administracinėje byloje Nr. ATP-130-174/2012“. E-teismai.lt. Žiūrėta 2021 m. vasario 20 d. https://eteismai.lt/byla/24726311657676/ATP-130-174/2012.
28. „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. birželio 2 d. nutartis administracinio nusižengimo byloje Nr. 2AT-7-29-746/2015“. INFOLEX. Žiūrėta 2020 m. balandžio 1 d. https://www.infolex.lt/tp/1055779.
29. „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. vasario 9 d. nutartis administracinio nusižengimo byloje Nr. 2AT-14-139/2016“. INFOLEX. Žiūrėta 2020 m. kovo 31 d. https://www.infolex.lt/tp/1212957.
30. „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. lapkričio 28 d. nutartis administracinio nusižengimo byloje Nr. 2AT-59-976/2017“. INFOLEX. Žiūrėta 2020 m. kovo 31 d. https://www.infolex.lt/tp/1548236.
31. „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. kovo 19 d. nutartis administracinio nusižengimo byloje Nr. 2AT-20-697/2019“. INFOLEX. Žiūrėta 2020 m. kovo 31 d. https://www.infolex.lt/tp/1709902.
32. „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. kovo 17 d. nutartis administracinio nusižengimo byloje Nr. 2AT-13-495/2020“. INFOLEX. Žiūrėta 2020 m. gegužės 5 d. https://www.infolex.lt/tp/1866974.
33. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2011 m. sausio 31 d. nutarimas „Dėl statybos, pažeidžiančios teisės aktų reikalavimus, teisinių pasekmių“. LR KT. Žiūrėta 2020 m. kovo 31 d. https://www.lrkt.lt/lt/teismo-aktai/paieska/135/ta144/content.
34. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2014 m. gegužės 9 d. nutarimas „Dėl įpareigojimo tvarkyti alyvos atliekas“. LR KT. Žiūrėta 2020 m. kovo 31 d. https://www.lrkt.lt/lt/teismo-aktai/paieska/135/ta21/content.
35. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2014 m. kovo 13 d. sprendimas „Dėl prašymo ištirti kai kurių Lietuvos Respublikos Aplinkos apsaugos įstatymo nuostatų atitiktį Lietuvos

Respublikos Konstitucijai“. LR KT. Žiūrėta 2020 m. kovo 31 d. https://www.lrkt.lt/lt/teismo-aktai/paieska/135/ta40/content.

36. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2017 m. gegužės 30 d. nutarimas „Dėl pagrindo panaikinti atliekų tvarkymo organizavimo licencijos galiojimą“. LR KT. Žiūrėta 2020 m. kovo 31 d. https://www.lrkt.lt/lt/teismo-aktai/paieska/135/ta1711/content.
37. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2020 m. vasario 18 d. nutarimas „Dėl atliekų deginimo jėgainių“. INFOLEX. Žiūrėta 2020 m. kovo 31 d. http://www.infolex.lt/tp/1819155.
38. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2018 m. gegužės 24 d. nutartis „Dėl kriterijų, pagal kuriuos suteikiama teisė į žvejybos kvota vidaus vandenyse, nustatymo“. LR KT. Žiūrėta 2020 m. kovo 31 d. https://www.lrkt.lt/lt/teismo-aktai/paieska/135/ta1834/content.
39. „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2004 m. spalio 27 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-10-880-04“. INFOLEX. Žiūrėta 2020 m. kovo 31 d. https://www.infolex.lt/tp/42241.
40. „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2006 m. balandžio 5 d. nutartis byloje Nr. N-556-452-06“, INFOLEX, žiūrėta 2021 m. sausio 21 d., https://www.infolex.lt/tp/59823.
41. „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2010 m. kovo 19 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-502-408/2010“. INFOLEX. Žiūrėta 2020 m. kovo 26 d. https://www.infolex.lt/tp/154426.
42. „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2016 m. gruodžio 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-1149-602/2016“. INFOLEX. Žiūrėta 2020 m. kovo 26 d. https://www.infolex.lt/tp/1394475.
43. „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. kovo 7 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-1181-520/2017“. INFOLEX. Žiūrėta 2021 m. sausio 29 d. https://www.infolex.lt/tp/1438232#pa4.
44. „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. vasario 13 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A-246-602/2018“. INFOLEX. Žiūrėta 2021 m. sausio 29 d., https://www.infolex.lt/tp/1570909#pa4.
45. „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2019 m. gegužės 15 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-431-822/2019“. INFOLEX. Žiūrėta 2020 m. kovo 26 d. https://www.infolex.lt/tp/1726758.
46. „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2019 m. lapkričio 13 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-748-556/2019“. INFOLEX. Žiūrėta 2021 m. sausio 29 d. https://www.infolex.lt/tp/1777714#pa4.

47. „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2019 m. rugpjūčio 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-1650-520/2019“. INFOLEX. Žiūrėta 2021 m. sausio 29 d. https://www.infolex.lt/tp/1754740#pa4.
48. „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2019 m. spalio 23 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-1002-261/2019“. INFOLEX. Žiūrėta 2020 m. rugsėjo 28 d. https://www.infolex.lt/tp/1771621.
49. „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2019 m. vasario 21 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-628-662/2019“. INFOLEX. Žiūrėta 2021 m. sausio 29 d. https://www.infolex.lt/tp/1700923#pa4.
50. „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. kovo 10 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-317-525/2020“. INFOLEX. Žiūrėta 2020 m. gegužės 5 d. https://www.infolex.lt/tp/1867754.
51. „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. liepos 15 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-641-525/2020“. INFOLEX. Žiūrėta 2020 m. rugsėjo 28 d. https://www.infolex.lt/tp/1904806.
52. „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. lapkričio 14 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-1336-602/2017“. INFOLEX. Žiūrėta 2021 m. sausio 22 d. https://www.infolex.lt/tp/1537914.
53. „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. rugsėjo 16 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-1688-556/2020“. INFOLEX. Žiūrėta 2021 m. sausio 8 d. https://www.infolex.lt/tp/1923295.
54. „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. sausio 29 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-55-525/2020“. INFOLEX. Žiūrėta 2020 m. kovo 26 d. https://www.infolex.lt/tp/1813637.
55. „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. vasario 12 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-1188-662/2020“. INFOLEX. Žiūrėta 2021 m. sausio 29 d. https://www.infolex.lt/tp/1818764#pa4.
56. „Teisingumo teismo 2005 m. rugsėjo 8 d. sprendimas byloje C-416/02 dėl 2002 m. lapkričio 19 d. pagal EB 226 straipsnį pareikšto ieškinio dėl įsipareigojimų neįvykdymo“. InfoCuria. Žiūrėta 2021 m. sausio 15 d. http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf;jsessionid=743A78615933137493BCDA6A9A0938C9?text=&docid=59573&pageIndex=0&doclang=LT&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=18478058.

Internetiniai šaltiniai:

57. „2019 m. aplinkosaugininkai dažniausiai vyko tirti atliekų deginimo ir žvejybos pažeidimų“. Aplinkos apsaugos departamentas prie Aplinkos ministerijos. Žiūrėta 2020 m. rugsėjo 30 d. https://aad.lrv.lt/lt/naujienos/2019-m-aplinkosaugininkai-dazniausiai-vyko-tirti-atlieku-deginimo-ir-zvejybos-pazeidimu.
58. „Access to justice in environmental matters – Sweden”. European Justice. Žiūrėta 2020 m. kovo 20 d., https://e-justice.europa.eu/content_access_to_justice_in_environmental_matters-300-se-maximizeMS-en.do?member=1.
59. „Aiškinamasis raštas dėl Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymo Nr. I-2223 1, 2, 31, 34 straipsnių pakeitimo ir papildymo, VII skyriaus pavadinimo pakeitimo, įstatymo papildymo 23^1, 23^2, 23^3, 23^4 straipsniais ir nauju VIII skyriumi įstatymo projekto ir kitų susijusių įstatymų projektų“. LRS. Žiūrėta 2020 m. kovo 21 d. https://e-seimas.lrs.lt/rs/legalact/TAK/88f88df05b9a11e5beff92bd32ec99a1/.
60. „Antikorupcijos komisija nagrinės statybų leidimų saugomose teritorijose išdavimo tvarkos skaidrumą“. LRS. Žiūrėta 2021 m. sausio 28 d. https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=35403&p_k=1&p_t=274309.
61. „Aplinkosauginiai judėjimai pandemijos fone“. Sociologai.lt. Žiūrėta 2021 m. sausio 8 d. https://sociologai.lt/2020/aplinkosauginiai-judejimai-pandemijos-fone/.
62. „Efektyvios aplinkosaugos pagrindas – neišvengiama atsakomybė už taršą“. Lietuvos Respublikos Prezidentas. Žiūrėta 2020 m. rugsėjo 16 d. https://www.lrp.lt/lt/efektyvios-aplinkosaugos-pagrindas-neisvengiama-atsakomybe-uz-tarsa/33697.
63. „Ekspertizė. Ar reikia griežtinti bausmes įmonėms už aplinkosaugos pažeidimus?“. Lietuvos laisvosios rinkos institutas. Žiūrėta 2020 m. kovo 21 d. https://www.llri.lt/naujienos/ekonomine-politika/aplinkos-apsauga/ekpertize-del-baudu-juridiniams-asmenims-uz-aplinkosaugos-pazeidimus/lrinka.
64. „Environmental law and practice in France: overview”. Practical Law Home. Žiūrėta 2020 m. kovo 20 d. https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/w-0105542?transitionType=Default&contextData=(sc.Default).
65. „Environmental Law Violations”. Legal Information Institute. Žiūrėta 2020 m. kovo 20 d. https://www.law.cornell.edu/wex/environmental_law_violations.
66. „Environmental liability“. DLA Piper Realworld. Žiūrėta 2020 m. kovo 20 d. https://www.dlapiperrealworld.com/law/index.html?c=FR&t=sale-and-purchase&s=real-estate-sales-and-publiclaw&q=environmental-liability.

67. ,,Generalinio advokato Pedro Cruz Villalón 2013 m. gegužės 16 d. pateikta išvada byloje Nr. C-113/12“, EUR-Lex. Žiūrėta 2021 m. sausio 15 d. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=CELEX:62012CC0113&from=EL.
68. ,,Gyventojų apklausa rodo: aplinkosauga yra svarbi devyniems iš dešimties šalies žmonių“. Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos ministerija. Žiūrėta 2020 m. rugsėjo 28 d. https://am.lrv.lt/lt/naujienos/gyventoju-apklausa-rodo-aplinkosauga-yra-svarbi-devyniems-is-desimties-salies-zmoniu.
69. ,,Mažareikšmių teisės aktų reikalavimų pažeidimų vertinimas“. Mano Vyriausybė. Žiūrėta 2020 m. kovo 21 d. https://eimin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/verslo-aplinka/verslo-prieziuros-politika/mazareiksmiu-teises-aktu-reikalavimu-pazeidimu-vertinimas.
70. ,,Pranešk apie aplinkosauginius pažeidimus“. Aplinkos apsaugos departamentas prie Aplinkos ministerijos. Žiūrėta 2020 m. kovo 19 d. https://aad.lrv.lt/lt/pranesk-apie-aplinkosauginius-pazeidimus.
71. ,,Pripažinta, kad Lietuva pažeidė dvigubo teisimo draudimo principą“. Vyriausybės atstovas Europos Žmogaus Teisių teisme“. Žiūrėta 2020 m. sausio 15 d. http://lrv-atstovas-eztt.lt/naujienos/pripazinta-kad-lietuva-pazeide-dvigubo-teisimo-draudimo-principa.
72. ,,Žodynas.lt.“. Žiūrėta 2020 m. kovo 19 d. https://www.zodynas.lt/terminu-zodynas/P/pazeidimas.
73. Aplinkos apsaugos departamentas prie Aplinkos ministerijos. ,,Kauno MBA vadovui įteiktas privalomasis nurodymas eksploatuoti įrenginius laikantis TIPK leidime nustatytų sąlygų“. BNS Spaudos centras. Žiūrėta 2020 m. rugsėjo 30 d. https://sc.bns.lt/view/item/353553.
74. Cornish, Lisa. ,,UN report details global failure to enforce environmental laws“. Žiūrėta 2021m. vasario 26 d. https://www.devex.com/news/un-report-details-global-failure-to-enforce-environmental-laws-94181.
75. Huglo, Christan. ,,The Environmental and Climate Change Law Review“. The Law Reviews. Žiūrėta 2020 m. kovo 20 d. https://thelawreviews.co.uk/edition/the-environment-and-climate-change-law-review-edition-3/1179634/france.
76. Jin, Denning Jin ir Tao, Yongqi. ,,Harsher Legal Liabilities under New Environmental Law Regime”. China law insight. Žiūrėta 2020 m. kovo 20 d. https://www.chinalawinsight.com/2015/03/articles/dispute-resolution/harsher-legal-liabilities-under-newenvironmental-law-regime/.
77. Lietuvos geologijos tarnyba prie aplinkos ministerijos. ,,Kelių barstymo druskos poveikio požeminiam vandeniui apžvalga“. Žiūrėta 2021 m. sausio 28 d. https://www.lgt.lt/images/Keliu_barstymo_druskos_poveikis/Keliu_druska.pdf.

78. Lindh, Johan. „The Swedish Environmental Code“. Swedish environmental protection agency. Žiūrėta 2020 m. kovo 20 d., http://www.swedishepa.se/Guidance/Laws-and-regulations/The-Swedish-Environmental-Code/.
79. Murauskienė, Dovilė. „Kai nukentėjusysis yra gamta“. Teismai.lt. Žiūrėta 2020 m. vasario 1 d. https://www.teismai.lt/data/public/uploads/2020/08/zurnalas_nr22_-web.pdf.

SANTRAUKA

Magistro baigiamojo darbo tema - „Administracinės atsakomybės už aplinkosaugos teisės pažeidimus problematika“. Magistro baigiamasis darbas yra aktualus tuo, kad trūksta konkrečių mokslinių žinių tiriama tema. Tyrimo tikslas - atskleisti administracinės atsakomybės už aplinkosaugos teisės pažeidimus problematiką. Tyrimo objektas - administracinės atsakomybės už aplinkosaugos teisės pažeidimus problematika. Tyrimo uždaviniai: aptarti administracinės atsakomybės ir aplinkosaugos teisės pažeidimo sampratą, esmę ir problematiką; aptarti užsienio valstybių administracinės atsakomybės už aplinkosaugos teisės pažeidimus probleminius aspektus; išanalizuoti administracinės atsakomybės taikymo už aplinkosaugos teisės pažeidimus probleminius aspektus, o konkrečiai – juridinio asmens vadovo ir juridinio asmens problematiką, administracinės ir baudžiamosios atsakomybės atribojimo problematiką, aplinkosaugos teisės pažeidimo mažareikšmiškumo problematiką; išanalizuoti administracinės atsakomybės taikymo už aplinkosaugos teisės pažeidimus problematiką teismų praktikoje.

Atlikus administracinės atsakomybės už aplinkosaugos teisės pažeidimus teorinę ir praktinę analizę daroma išvada, kad ginamasis teiginys pasitvirtino. Administracinėn atsakomybėn turėtų būti traukiamas juridinio asmens vadovas, kadangi juridinis asmuo yra tik teisinė fikcija. Tačiau praktikoje administracinėn atsakomybėn yra traukiamas ne tik juridinio asmens vadovas (pagal Administracinių nusižengimų kodeksą), bet ir pats juridinis asmuo (pagal Aplinkos apsaugos įstatymą). Tokia situacija sudaro pagrindą manyti, kad yra pažeidžiamas non bis in idem principas. Diskursas kyla dėl žalos aplinkai dydžio nustatymo, nes neaišku ar visada objektyviai veika pripažįstama mažareikšme, todėl kiekvienas atvejis turi būti tiriamas atsakingai. Administracinės atsakomybės už aplinkosaugos teisės pažeidimus problematika teismų praktikoje susijusi su kaltės, kaip vieno iš administracinės atsakomybės subjektyviųjų požymių, nustatymo problema. Atsižvelgiant į magistro baigiamojo darbo išvadas yra siūloma aplinkos apsaugos srityje atsisakyti juridinio asmens administracinės atsakomybės instituto ir nustatyti kriterijus, kuriais vadovaujantis veika bus laikoma mažai pavojinga.

Magistro baigiamąjį darbą sudaro trys skyriai. Pirmajame darbo skyriuje atskleidžiama administracinės atsakomybės ir aplinkosaugos teisės pažeidimo sampratos ir problematika. Antrajame – administracinės atsakomybės taikymo už aplinkosaugos teisės pažeidimus probleminiai aspektai. Trečiajame – administracinės atsakomybės už aplinkosaugos teisės pažeidimus problematika teismų praktikoje.

Magistro baigiamajame darbe naudoti šie tyrimo metodai: sisteminis, abstrakcijos, lingvistinis, analizės, lyginamosios analizės, apibendrinimo.

SUMMARY

The topic of the master's thesis – “Problems of administrative liability for violations of environmental law”. The master's thesis is relevant due to the lack of specific scientific knowledge on the research topic. The aim of the research is to reveal the issue of administrative liability for violations of environmental law. The object of the research is the issue of administrative liability for violations of environmental law. Objectives of the research: to discuss the concept, essence and problems of administrative liability and violation of environmental law; to discuss the problematic aspects of the administrative liability of foreign states for violations of environmental law; to analyze the problematic aspects of the application of administrative liability for violations of environmental law, and specifically - the problems of the head of a legal person and a legal person, the problems of delimitation of administrative and criminal liability, the problem of insignificance of environmental law violations; to analyze the problems of application of administrative liability for violations of environmental law in court practice.

A theoretical and practical analysis of administrative liability for breaches of environmental law concludes that the defense has been upheld. The head of a legal person should be held administratively liable, as a legal person is only a legal fiction. However, in practice, not only the head of a legal person (according to the Code of Administrative Offenses) but also the legal person himself (according to the Law on Environmental Protection) is held administratively liable. Such situation constitutes a breach of the principle non bis in idem. The discourse arises from the determination of the extent of the environmental damage, as it is unclear whether an act is always objectively recognized as insignificant, so each case must be investigated responsibly. The problem of administrative liability for violations of environmental law in court practice is related to the problem of establishing guilt as one of the subjective features of administrative liability. In the light of the conclusions of the master's thesis, it is proposed to abandon the institute of administrative liability of a legal person in the field of environmental protection and to establish criteria according to which an act will be considered low risk.

The master's thesis consists of three sections. The first chapter reveals the concepts and problems of administrative liability and violation of environmental law. In the second - problematic aspects of the application of administrative liability for violations of environmental law. In the third - the issue of administrative liability for violations of environmental law in court practice.

The following research methods were used in the master's thesis: systematic, abstraction, linguistic, analysis, comparative analysis, generalization.